

CYNGOR SIR YNYS MÔN <u>Templed Adroddiad Sgrwtini</u>	
Pwyllgor:	Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol
Dyddiad:	4 Chwefror, 2019
Pwnc:	2019/20 Gosod y Gyllideb (Refeniw a Chyfalaf)
Pwrpas yr Adroddiad:	Rhoi ystyriaeth bellach i gynigion y gyllideb 2019/20
Cadeirydd Sgrwtini:	Cyng Aled Morris Jones
Aelod(au) Portffolio:	Cyng Robin Williams
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones, Pennaeth Adnoddau / Swyddog Adran 151
Awdur yr Adroddiad:	Anwen Davies, Rheolwr Sgrwtini
Rhif Ffôn:	01248 752578
E-bost:	AnwenDavies@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Ddim yn berthnasol

1 - Argymhelliad/Argymhellion

Gofynnir i'r Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol:

A1 Cytuno ar ymateb ffurfiol i'r Pwyllgor Gwaith¹ ar gyllidebau refeniw a chyfalaf arfaethedig y Cyngor ar gyfer 2019/20 (gan ddefnyddio'r cwestiynau sgrwtini allweddol yn adran 4 yr adroddiad), gan gymryd i ystyriaeth y negeseuon allweddol a gafwyd o'r ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliwyd yn ddiweddar

A2 Ystyried y priodoldeb o wahodd y Panel Sgrwtini Cyllid i ystyried y meysydd a nodwyd gan ddinasyddion i'w hystyried ar gyfer arbedion pellach posib yn 2020/21 a thu hwnt.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Eraill

Cyswllt uniongyrchol efo Cynllun y Cyngor / blaenoriaethau trawsnewid. Bydd y sylw a roddir gan y Pwyllgor i'r cynigion ar gyfer cyllideb y flwyddyn nesaf yn cynnwys sut bydd y cynigion yn galluogi'r Pwyllgor Gwaith i gyflawni Cynllun y Cyngor a'r rhaglen drawsnewid yn ogystal â rhoi sylw i unrhyw risgiau penodol.

Mae'n ofyn statudol bod y Cyngor yn gosod cyllideb hyfyw ar gyfer y flwyddyn i ddod erbyn 11 Mawrth, 2019. Bydd y cynigion ar gyfer y gyllideb derfynol yn cael eu hystyried gan y Pwyllgor Gwaith ar 18 Chwefror, 2019 ac wedyn cânt eu cyflwyno i'r Cyngor Llawn ar 27 Chwefror, 2019 i'w cadarnhau.

3 – Egwyddorion fel canllaw ar gyfer Sgrwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:-

¹ I'w gyflwyno i gyfarfod y Pwyllgor Gwaith a gaiff ei gynnal ar 18 Chwefror, 2019

- 3.1** Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/dinesydd]**
- 3.2** Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**
- 3.3** Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**
- 3.4** Sgriwtini'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu sicrhau ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**
- 3.5** Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:
- Hirdymor
 - Atal
 - Integreiddio
 - Cydweithio
 - Cynnwys
- [ffocws ar lesiant]**

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

Roedd y Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn seiliedig ar ostyngiad o 1% yn y Cyllid Allanol Cyfun (AEF), cynnydd o 5% yn y Dreth Gyngor ac angen am arbedion o £5m. Mae'r cynigion ar gyfer y gyllideb ddrafft a'r setliad terfynol wedi newid y gyllideb hy roedd y gostyngiad terfynol yn y Cyllid Allanol Cyfun (AEF) yn 0.3% a dim ond £3.7m o arbedion a gafodd eu hadnabod ar gyfer 2019/20. Fel y nodwyd yn adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adain 151, bydd angen cynyddu'r Dreth Gyngor 6% er mwyn gallu cydbwysu'r gyllideb. Fodd bynnag, fel y nodwyd gan y Swyddog Adain 151, bydd lleihau cyllidebau ysgolion £1.7m yn cael effaith sylweddol ar ysgolion (llai o staff a dosbarthiadau mwy) ac er bod cyllid ychwanegol wedi'i chynnwys yn y cynigion cyllideb drafft ar gyfer y Gwasanaethau Plant ac Addysg, mae yna dal risg na fydd y gyllideb arfaethedig yn ddigonol er mwyn gallu bodloni'r galw cynyddol am ofal cymdeithasol. Y Cynllun Ariannol Tymor Canolig y tu hwnt i 2019/20 yw i barhau â'r arbedion effeithlonrwydd (tua £1m - £1.5m y flwyddyn) a pharhau i gynyddu'r Dreth Gyngor 5%.

Yn dilyn yr uchod, gwahoddir y Pwyllgor Sgriwtini i ystyried y cwestiynau canlynol:

1. A yw'r Pwyllgor yn cefnogi'r cynnig i godi'r Dreth Gyngor o leiaf 6% [adran 2, Atodiad 1]
2. Yn dilyn negeseuon allweddol yr Ymgynghoriad Cyhoeddus, gofynnir i'r Pwyllgor ystyried a ddylid peidio â gweithredu unrhyw rai o'r arbedion arfaethedig. Os felly, a fyddai'r Pwyllgor yn cefnogi cynnydd pellach yn y Dreth Gyngor hy uwch na 6%, er mwyn galluogi'r cynigion arbedion na chawsant eu cefnogi i beidio â chael eu gweithredu? [paragraff 3.6-3.9, Atodiad 1 a pharagraff 5, Atodiad 2]
3. A yw'r Pwyllgor yn ystyried y bydd unrhyw gynigion arbedion yn cael effaith andwyol ar ddinasyddion Ynys Môn neu unrhyw grwpiau sydd wedi'u gwarchod? A yw'r Pwyllgor yn ystyried y dylid cymryd unrhyw gamau pellach er mwyn lliniaru effaith y cynigion am arbedion ar ddinasyddion Ynys Môn neu grwpiau sydd wedi'u diogelu [Tabl Arbedion, Atodiad 1 ac Atodiad 2]
4. Derbyniwyd nifer sylweddol o ymatebion ar y newidiadau arfaethedig i'r premiwm ail dai a thai gwag yn ystod yr ymgynghoriad cyhoeddus diweddar. Ydy'r Pwyllgor

yn cefnogi'r cynigion cyfredol neu ydy'r Pwyllgor yn dymuno cyflwyno unrhyw sylwadau pellach i'r Pwyllgor Gwaith?

5. A yw'r Pwyllgor yn cefnogi cynyddu'r Dreth Gyngor yn uwch na 6% er mwyn galluogi mwy o gyllid i gael ei ddyrannu i ofal cymdeithasol? [paragraff 3.1 – 3.5 a 5, Atodiad 1]
6. Gan ystyried y gostyngiad yn lefel yr arian wrth gefn a barn broffesiynol y Swyddog Adain 151, a oes gan y Pwyllgor unrhyw sylwadau am y defnydd o'r arian wrth gefn er mwyn mantoli cyllideb refeniw 2019/20? [paragraff 6, Atodiad 1]
7. A oes gan y Pwyllgor unrhyw sylwadau am strategaeth ariannol y Cyngor y tu hwnt i 2019/20 (hy yr angen i barhau i wneud arbedion pellach ac i gynyddu'r Dreth Gyngor i lefel sy'n uwch na chwyddiant)? [paragraff 7, Atodiad 1]
8. A oes gan y Pwyllgor unrhyw sylwadau ar y gyllideb gyfalaf arfaethedig o ran a yw'n mynd i'r afael ag amcanion corfforaethol y Cyngor ac o ran fforddiadwyedd? [paragraff 8, Atodiad 1].

5 – Cefndir / Cyd-destun

1. CYD-DESTUN

1.1 Mae'r gwaith o graffu ar y broses gosod cyllideb wedi datblygu ac aeddfedu dros y blynyddoedd diweddar, gan osod y sylfeini ar gyfer proses well, fwy systematig sy'n seiliedig ar ganlyniadau ac arferion da. Mewn gwirionedd, mae'r broses yn caniatáu dull mwy systematig o graffu ariannol, fel sylfaen hanfodol ar gyfer rheolaeth a llywodraethiant ariannol cadarn. Mae ein dull o graffu ar faterion ariannol bellach yn dechrau dod i'r amlwg fel model a all fod yn arfer da.

1.2 Bydd yr Aelodau'n ymwybodol bod cyllid yn hollbwysig i'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu a bod gan y materion ariannol sy'n ein wynebu fel awdurdod lleol effeithiau pellgyrhaeddol – o ran y gwasanaethau a dderbynnir a hefyd y Dreth Gyngor neu ffioedd a thaliadau a godir². Wrth iddi ddod yn fwyfwy anodd dod o hyd i'r arbedion angenrheidiol trwy arbedion effeithlonrwydd, bydd angen i'r Cyngor roi ystyriaeth fanwl i'r holl opsiynau posib. Yn anochel, bydd hyn yn golygu'r angen i ni ofyn cwestiynau heriol ynghylch pa wasanaethau i'w cynnig i'r dyfodol ac i ba raddau y mae'r dulliau cyfredol o ddarparu gwasanaethau yn parhau i fod yn briodol. Ystyriaeth arall yw'r ffordd orau o reoli disgwyliadau (mewnol ac allanol) wrth wneud y newidiadau angenrheidiol.

1.3 Cynigion drafft cychwynnol ar gyfer y gyllideb

Fel y trafodir ym mharagraff 3.3 isod, rhoddodd y Panel Sgriwtini Cyllid ystyriaeth fanwl i rai o'r cynigion drafft cychwynnol ar gyfer y gyllideb cyn i'r Pwyllgor Sgriwtini ystyried a rhoi sylwadau ar adroddiad y Pennaeth Adnoddau a Swyddog Adran 151 yn ystod ei gyfarfod ar 6 Tachwedd, 2018. Roedd yr adroddiad hwn yn cyflwyno'r cynigion drafft cychwynnol ar gyfer cyllideb 2019/20 a'r arbedion a nodwyd hyd yma, ynghyd â rhestr o'r arbedion effeithlonrwydd fesul gwasanaeth ar gyfer 2019/20. Cafodd y Pwyllgor adroddiad gan y Pennaeth Trawsnewid hefyd yn amlinellu'r cynllun ymgynghori ar gyllideb 2018/19.

Gellir gweld crynodeb o drafodaethau'r Pwyllgor yn y cofnodion o gyfarfod y Pwyllgor.

1.4 Wrth ystyried eu hymateb i'r cynigion ar gyfer y gyllideb derfynol, mae angen i aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini ystyried y cynigion yng nghyd-destun sefyllfa ariannol hirdymor

² Disgwyliadau Uwch: Craffu ariannol mewn cyfnod heriol. Canllawiau i awdurdodau lleol Cymru (Canolfan Craffu Cyhoeddus Mehefin, 2014)

ehangach y Cyngor (fel y nodir yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol) a nodau ac amcanion hirdymor y Cyngor (fel y nodir yng Nghynllun y Cyngor ar gyfer 2017/2022).

2. GOSOD CYLLIDEB Y CYNGOR AR GYFER 2019/20

2.1 Gweler ynghlwm adroddiad y Pennaeth Adnoddau / Swyddog Adran 151 ar y cyllidebau refeniw a chyfalaf arfaethedig ar gyfer 2019/20 (**ATODIAD 1**) ac sy'n darparu datganiad sefyllfa ar y materion canlynol:

- Cynigion cychwynnol y Pwyllgor Gwaith ar gyfer y gyllideb
- Y setliad terfynol ar gyfer Llywodraeth Leol
- Y sefyllfa gyllidebol ddiwygiedig ar gyfer 2019/20
- Y Dreth Gyngor
- Cronfeydd wrth gefn a balansau cyffredinol
- Cynigion arbedion
- Pwysau cyllidebol
- Risgiau.

3. SGRIWTINI ARIANNOL – GOSOD CYLLIDEB 2019/20

3.1 Yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, mae'r Aelodau angen sicrwydd bod y Cyngor yn gwneud y defnydd mwyaf effeithiol o adnoddau sy'n prinhau, yn enwedig cyllid:

“...Mae pwysigrwydd craffu effeithiol yn cynyddu wrth i wasanaethau cyhoeddus ymateb i her y sefyllfa ariannol fyd-eang tra'n ceisio'n barhaus i wella'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer penderfyniadau ar ddyrannu adnoddau yn ogystal â sicrhau bod penderfyniadau yn dryloyw ac yn unol ag anghenion y gymuned leol....”³

Sut i ychwanegu gwerth ym mhob cam o'r broses ariannol ddylai fod y cwestiwn allweddol o safbwynt sgriwitini ariannol. Mae'r **broses gosod cyllideb** yn un o'r camau allweddol hynny.

3.2 Mae Sgriwitini ariannol yn golygu llawer mwy nag ychwanegu gwerth at benderfyniadau'r Pwyllgor Gwaith. Mae'n golygu sicrhau bod y pwyllgor yn craffu'n effeithiol ar y broses o gynllunio, gweithredu a dilyn-i-fyny yn effeithiol y penderfyniadau allweddol hynny sy'n cael effaith ar drethdalwyr a chymunedau lleol. Felly dylai Sgriwitini:

- Ddarparu her effeithiol
- Dal y rheini sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif; a
- Cynorthwyo'r Pwyllgor Gwaith i ddatblygu cyllideb gadarn ar gyfer y flwyddyn i ddod (trwy brofi sut mae dewisiadau'n cael eu gwneud ynglŷn â dyrannu adnoddau a pha mor dda y defnyddir adnoddau i gyflawni ein hamcanion a'n blaenoriaethau polisi).

3.3 Panel Sgriwitini Cyllid

Bydd yr Aelodau'n ymwybodol bod Panel Sgriwitini Cyllid wedi'i sefydlu i sicrhau'r canlyniadau allweddol a ganlyn:

- i. Datblygu model o weithio lle mae grŵp llai yn canolbwyntio ar roi sylw i faterion ariannol fel y gall yr Aelodau hynny gymryd mwy o ran a datblygu lefel o arbenigedd, ac er mwyn annog presenoldeb da a gwaith tîm
- ii. Fforwm i ddatblygu grŵp o aelodau sydd â'r arbenigedd a'r berchnogaeth i arwain trafodaethau ariannol yn y Pwyllgor Sgriwitini Corfforaethol

³ Sgriwitini Da? Cwestiwn Da! Astudiaeth wella gan Archwilydd Cyffredinol Cymru: Craffu mewn Llywodraeth Leol, Mai 2014

Mae sgrïwtini ariannol wedi datblygu'n helaeth dros y flwyddyn ddiwethaf trwy waith y Panel, gyda mewnbwn ac arweiniad arbenigol allanol gan CIPFA Cymru. Mae'r Panel wedi mynd ati'n strategol i graffu mater ariannol ac mae wedi datblygu strategaeth gwestiynu i danategu eu gwaith. Mae'r Panel wedi gweithio ar sail risg wrth ystyried y cynigion ar gyfer cyllideb 2019/20 ac mae wedi blaenoriaethu'r 3 maes gwasanaeth a ganlyn⁴:

- Y Gwasanaeth Dysgu
- Y Gwasanaethau Oedolion
- Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo.

Rhodddwyd ystyriaeth i grynodedb o sylwadau'r Panel fel rhan o ystyriaethau'r Pwyllgor o'r cynigion cychwynnol ar gyfer cyllideb 2019/20⁵.

4. NEGESEUON ALLWEDDOL O'R BROSES YMGYNGHORIAD CYHOEDDUS Yr Ymgynghoriad Cyhoeddus

4.1 Ymgynghorodd y Cyngor ar gynigion cyllidebol cychwynnol y Pwyllgor Gwaith rhwng 16 Tachwedd a 31 Rhagfyr. Roedd y cyfnod ymgynghori o 7 wythnos yn canolbwyntio ar 17 cynnig

4.2 Deilliodd y cynigion hyn o'r broses gyllideb flynyddol ac ymgynghorwyd arnynt er mwyn casglu barn y cyhoedd a sicrhau y gall y Pwyllgor Gwaith (wrth i'r broses ddirwyn i ben) wneud argymhellion yn seiliedig ar wybodaeth gyflawn. Cawsant eu cyflwyno gan y gwasanaethau yn ystod yr Hydref a bu i Aelodau Etholedig o bob grŵp gwleidyddol yn y Cyngor eu herio a chytuno arnynt i bwrpas ymgynghori.

4.3 Rhannwyd y cynigion i'r themâu canlynol:

- Dysgu
- Gwasanaethau Cymdeithasol
- Lleihau Cyllidebau
- Bysiau, Parcio ac Adfywio
- Y Dreth Gyngor
- Premiymau Treth
- Syniadau

4.4 Rhodddwyd cyhoeddusrwydd i'r cynigion hyn mewn nifer o ffyrdd:

- Sesiwn briffio i'r wasg leol
- Datganiadau ac erthyglau yn y wasg
- Cyhoeddwyd y cynigion ar wefan y Cyngor (tudalen gartref)
- Defnydd helaeth o'r cyfryngau cymdeithasol – Twitter a Facebook, i hyrwyddo'r cynigion i amrywiaeth ehangach o ddinasyddion
- Ebyst yn tynnu sylw at drafodaethau ar y cynigion ac yn gwahodd dinasyddion i gymryd rhan
- Cyfweliad gan Arweinydd y Cyngor ar MônFM yn hyrwyddo'r ymgynghoriad a'i gynnwys

Bwriad pob un o'r sianeli uchod oedd hysbysebu ac ennyn brwdfrydedd dinasyddion a staff i ymgysylltu ac ymateb i'r cynigion cychwynnol. Gofynnwyd i ddinasyddion, partneriaid a staff ymateb i'r ymgynghoriad drwy wahanol ddulliau gan gynnwys – arolwg ar-lein ar wefan y Cyngor, ebost neu drwy lythyr

Ymgysylltu â Dinasyddion a Rhanddeiliaid Eraill

4.5 Yn ogystal â'r uchod, cynhaliodd y Cyngor waith ymgysylltu pellach drwy gynnal:

⁴ Cyfarfod y Panel Sgrïwtini Ariannol a gynhaliwyd ar 26/09/18

⁵ Cyfarfod y Pwyllgor Sgrïwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 6 Tachwedd, 2018

- ✚ Sesiwn grŵp ffocws ar gyfer pobl ifanc o ysgolion uwchradd y Sir (yn Siambr y Cyngor)
- ✚ Sesiynau gyda cynghorau ysgolion uwchradd a hefyd gyda'r Ffermwyr Ifanc a'r Urdd
- ✚ Sesiwn a gynhaliwyd yn y Cyngor ar gyfer partneriaid ee Heddlu Gogledd Cymru, Gwasanaeth Tân ac Achub, Bwrdd Iechyd, Cynghorau Tref a Chymuned, sefydliadau 3ydd Sector ac asiantaethau eraill
- ✚ Sesiwn gyda Phenaethiaid ac Uwch Reolwyr ysgolion yr Ynys
- ✚ Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned

4.6 Roedd yr Ymgynghoriad Cyhoeddus yn dilyn patrwn tebyg i'r blynyddoedd blaenorol ond rhoddwyd mwy o bwyslais eleni ar hyrwyddo ymateb electroneg drwy wneud defnydd helaeth o'r cyfryngau cymdeithasol

Negeseuon Allweddol

- 4.7 Eleni mae cyfradd yr ymatebion wedi cynyddu'n sylweddol a derbyniwyd oddeutu 5,400 o ymatebion yn erbyn 17 o gynigion, sef cyfartaledd o oddeutu 317 ymateb ar gyfer pob cynnig. Mae hyn yn sylweddol uwch na'r ymateb gafwyd yn y gorffennol ac mae hynny i'w groesawu. Cyflawnwyd hyn drwy ddefnyddio'r sianelau amrywiol a amlinellwyd uchod, gydag ymatebwyr yn defnyddio'r holl ddulliau ymgysylltu oedd ar gael
- 4.8 Y dull mwyaf llwyddiannus ar gyfer casglu ymatebion eleni oedd yr arolwg ar-lein – ymatebodd dros 95% drwy'r sianel hon ac mae hyn yn gynnydd pellach o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol ac efallai ei fod yn dangos unwaith eto fod dinasyddion yn fwy parod i gymryd rhan drwy ddefnyddio'r dull hwn
- 4.9 Derbyniwyd ymatebion gan gyrrff megis cynghorau tref, cyrff llywodraethol ysgolion, pobl hŷn a phobl anabl, pobl ifanc, athrawon a dinasyddion eraill nad oedd modd eu cynnwys mewn unrhyw grŵp penodol
- 4.10 O'r ymatebion i'r mathau o arbedion a gynigir mewn perthynas â chyllideb 2019/20, ymddengys fod cydbwysedd amlwg, gyda rhai ymatebwyr yn erbyn a rhai o blaid. Mae tensiynau yn bodoli'n amlwg rhwng y rhain a'r meysydd mwyaf cynhennus (gydag ymatebion dros 70%). Mae cryn anghytundeb â'r cynigion gwreiddiol canlynol:
- Y Dreth Gyngor – Premiymau ar ail gartrefi
 - Toriadau i gyllidebau ysgolion
 - Gwneud arbedion drwy leihau'r galw am ofal cartref a gwasanaethau byw â chefnogaeth.
- 4.11 Noder hefyd bod y gyfradd ymateb i'r ymgynghoriad eleni yn llawer uwch nag yn y gorffennol a chynigir fod gwerthusiad llawn o broses ymgynghori eleni yn cael ei chynnal er mwyn dysgu gwersi a darparu sylfaen gadarn er mwyn gwella eto'r flwyddyn nesaf

Ynghlwm mae adroddiad y Rheolwr Cynllunio Busnes, Rhaglen a Pherfformiad sy'n crynhoi'r negeseuon allweddol o'r ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliodd y Cyngor yn ddiweddar (**ATODIAD 2**).

5. MATERION SGRIWTINI ALLWEDDOL

- 5.1 Mae proses gosod cyllideb 2019/20 wedi rhoi cyfle i Aelodau Etholedig ystyried a herio goblygiadau'r cynigion effeithlonrwydd drafft. Yn arbennig, bu'r gyfres o weithdai cyllidebol a gynhaliwyd yn ystod yr hydref yn gyfle i'r aelodau roi ystyriaeth fanwl i bob cynnig unigol ar gyfer y gyllideb a gyflwynwyd gan holl wasanaethau'r Cyngor. Cafwyd mewnbwn hefyd gan y Panel Sgrwtini Cyllid yn sgil ei ystyriaeth

fanwl o'r cynigion effeithlonwydd. Ar y cam hwn yn y broses, gofynnir yn awr i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ystyried unrhyw safbwyntiau terfynol ar y gyllideb ddrafft ar gyfer 2019/20 cyn y bydd y Pwyllgor Gwaith⁶ yn ystyried ei gyllideb ddrafft derfynol arfaethedig ar 18 Chwefror.

5.2 Yn wyneb y broses hyd yma ar gyfer gosod cyllideb 2019/20, cynigir felly y dylai'r Pwyllgor:

- i. Ystyried y negeseuon allweddol o'r ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliwyd yn ddiweddar ar y cynigion ar gyfer cyllideb 2019/20
- ii. Rhoi sylw manylach i'r effeithiau a gaiff y cynigion y bu pryder amdanynt yn yr ymgynghoriad cyhoeddus diweddar ar ddinasyddion
- iii. Ystyried y gyllideb gyfalaf arfaethedig ar gyfer 2019/20 ymlaen.

6 – Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb [gan gynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Ynghlwm mae'r aseidiadau effaith mewn perthynas â'r meysydd gwasanaeth a ganlyn a fydd yn galluogi'r Pwyllgor i asesu effaith y cynigion allweddol ar gyfer cyllideb 2019/20:

1. Rhoi'r gorau i wasanaeth bws ar rai llwybrau
2. Adolygu dyfodol yr holl gylchwylywyr croesi'r ffordd (ysgolion)
3. Rhoi'r gorau i'r gwasanaeth casglu clytiau ychwanegol
4. Lleihau'r galw am wasanaethau gofal cartref
5. Lleihau'r galw am gefnogaeth i fyw'n annibynnol
6. Darparu setliad ariannol i ysgolion sy'n is na chost lawn yr holl bwysau cyllidebol a wynebir gan ysgolion yn 2019/20
7. Cynyddu cost prydau ysgol
8. Dim ond prynu'r isafswm statudol o ddarpariaeth feithrin gan sefydliadau meithrin.

7 – Goblygiadau Ariannol

Mae'r adroddiad hwn yn trafod y broses ar gyfer gosod cyllideb y Cyngor am y flwyddyn ariannol 2019/20, sy'n cynnwys ystyried y cynigion ar gyfer y gyllideb a'r negeseuon allweddol a gafwyd o'r ymgynghoriad cyhoeddus diweddar.

8 – Atodiadau:

ATODIAD 1: adroddiad y Pennaeth Adnoddau ar y cyllidebau refeniw a chyfalaf arfaethedig ar gyfer 2019/20

ATODIAD 2: negeseuon allweddol o'r ymgynghoriad cyhoeddus a gynhaliwyd yn ddiweddar gan y Cyngor

ATODIAD 3: aseidiadau effaith cydraddoldeb

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

⁶ Cyfarfod y Pwyllgor Gwaith a gaiff ei gynnal ar 18 Chwefror, 2018

Anwen Davies, Rheolwr Sgrwtini, Cyngor Sir Ynys Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni.
LL77 7TW

Dyddiad: 11/01/19
(diwyg. 24/01/19 a 28/01/19)

CYLLIDEB REFENIW A CHYFALAF 2019/20

1. RHAGARWEINIAD A CHEFNDIR

- 1.1. Nodwyd y cyd-destun ar gyfer cyllideb refeniw 2019/20 yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol (CATC) ar gyfer 2019/20 i 2021/22 a gymeradwyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2018. Ceir crynodeb o'r cynllun yn Nhabl 1 isod.

Tabl 1

Cynllun Ariannol Tymor Canol

	2019/20 £'m	2020/21 £'m	2021/22 £'m
Cyllideb Refeniw Net a ddygwyd ymlaen	130.95	131.73	133.59
Pwysau Cyllidebol a chwyddiant	5.78	3.91	4.24
Cyllideb Ddiwygiedig	136.73	135.64	137.83
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	94.85	94.85	94.85
Y Dreth Gyngor	36.88	38.74	40.67
Cyfanswm Cyllid	131.73	133.59	135.52
Arbedion Angenrheidiol	5.00	2.05	2.31
Prif Dybiaethau			
Codiadau Cyflog – ac eithrio athrawon	3.1%	2.0%	2.0%
Codiadau Cyflog - Athrawon	2.0%	2.0%	2.0%
Pensiynau Athrawon	12.3%	0.0%	0.0%
Chwyddiant cyffredinol	2.1%	2.1%	2.0%
Lleihad yn yr AEF	-1.0%	0.0%	0.0%
Cynnydd yn y Dreth Gyngor	5.0%	5.0%	5.0%

- 1.2. Ystyriodd y Pwyllgor Gwaith ei gynigion cyllidebol cychwynnol yn ei gyfarfod ar 12 Tachwedd 2018 a chymeradwyodd Gyllideb Ddisymud gychwynnol o £137.402m ac, yn seiliedig ar y setliad dros dro o £95.159m, roedd hyn yn gadael bwlch cyllido o £7.156m cyn cynyddu'r Dreth Gyngor. Roedd y cynigion cychwynnol ar gyfer y gyllideb yn cynnwys arbedion o £3.747m, gan adael £3.409m i'w gyllido o'r Dreth Gyngor. Ceir crynodeb o'r arbedion arfaethedig yn Nhabl 2 isod.

Tabl 2

Arbedion Arfaethedig 2019/20

Categori Arbedion	Arbediad Arfaethedig £'000
Rhoi'r Gorau i Wasanaethau / eu trosglwyddo	320
Cynhyrchu Incwm	475
Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	473
Ailstrwythuro Staff	308
Trawsnewid Gwasanaethau	237
Rheoli'r Galw am Wasanaethau	195
Gostyngiad yng Nghyllidebau'r Ysgolion	1,739
CYFANSWM	3,747

- 1.3. Yn ogystal, cynigiodd y Pwyllgor Gwaith gynnydd yn y premiwm Dreth Gyngor o 25%, ar gyfer y ddau gategori, i 35% yn achos ail gartrefi a 100% ar gyfer eiddo gwag hirdymor. Byddai'r newid hwn yn cynhyrchu £0.69m ychwanegol (yn seiliedig ar dâl 2018/19). Er mwyn cynhyrchu'r £2.719m sy'n weddill, byddai angen cynnydd o 7.55% yn y Dreth Gyngor.

2. CYLLIDEB DDISYMUDD DDIWYGIEDIG 2019/20 A'R SETLIAD REFENIW TERFYNOL

- 2.1. Mae'r gyllideb ddisymud dros dros wedi cael ei hadolygu a'i diweddarau i adlewyrchu'r cyfrifoldebau ychwanegol sydd wedi eu cynnwys yn y setliad terfynol ar gyfer llywodraeth leol, diweddarau cyllidebau ar gyfer newidiadau y gwyddys amdanynt, diweddarau i gymryd i ystyriaeth y newidiadau yn ardoll y gwasanaeth tân a chywiro unrhyw gamgymeriadau neu bethau a adawyd allan a nodwyd yn ystod y broses o wirio'r gyllideb. Mae hyn wedi arwain at gynnydd o £0.266m yn y gyllideb ddisymud.
- 2.2. Cafodd y setliad cyllido terfynol ar gyfer llywodraeth leol ei gyhoeddi gan Lywodraeth Cymru ar 19 Rhagfyr 2018. Ar draws Cymru, gwelwyd cynnydd o £33.559m yn yr Asesiad Gwariant Safonol, fodd bynnag, gwelwyd cynnydd hefyd o £10.942m yn y referniw a ragwelwyd o'r Dreth Gyngor. O ganlyniad, cafwyd cynnydd o £23.591m yn y Cyllid Allanol Cyfun (AEF) ar gyfer Cymru. Roedd y swm hwn yn cynnwys £7.0m i gwrdd â chostau codi'r trothwy cyfalaf o £40,000 i £50,000 cyn y byddai'n rhaid i gleientiaid mewn gofal preswyl /nyrsio orfod talu'r gost yn llawn, £1m ychwanegol i gwrdd â chostau prydau ysgol am ddim, £0.975m ychwanegol i godi'r gostyngiad mwyaf yn AEF unrhyw Gyngor o -1.0% i -0.3% a £14.616m mewn cyllid ychwanegol.
- 2.3. Yn achos Ynys Môn, roedd hyn yn codi'r AEF o £95.159m i £95.791m, cynnydd o £0.632m. Fe wnaeth Ynys Môn elwa o godi'r llawr cyllido o -1.0% i -0.3% ond mae'n cynrychioli gostyngiad o 0.3% yn yr AEF ar sail tebyg am ei debyg.
- 2.4. Yn seiliedig ar y gyllideb ddisymud ddiwygiedig (ar ôl arbedion cyllidebol) o £133.921m ac AEF terfynol o £95.791m, byddai'n rhaid cynhyrchu £38.130m o'r Dreth Gyngor i ariannu'r gyllideb hon. Gan gymryd i ystyriaeth y cynnydd yn y premiwm a'r newid yn sylfaen y dreth, byddai angen gosod Treth Gyngor Band D ar £1,208.52, sy'n cyfateb i gynnydd o 6%.

3. PWYSAU YCHWANEGOL AR Y GYLLIDEB A RISGIAU

- 3.1. Yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol (2018/19), rhagwelir y bydd y Cyngor yn gorwario gan £2.3m a hynny'n bennaf oherwydd y galw cynyddol am wasanaethau yn y Gwasanaethau Plant (gorwariant rhagamcanedig o £2m), Gwasanaethau Oedolion (gorwariant rhagamcanedig o £1m) ac Addysg Ganolog (gorwariant rhagamcanedig o £0.7m).
- 3.2. Wrth lunio'r gyllideb ddisymud, cafodd cyllid ychwanegol ei gynnwys er mwyn cwrdd â rhywfaint o'r gorwariant a ragwelir, £1.4m ar gyfer y Gwasanaethau Plant a £0.2m ar gyfer Addysg Ganolog ond, ers drafftio'r gyllideb ddisymud ym mis Medi / Hydref 2018, mae'r sefyllfa wedi gwaethygu o ran y gorwariant disgwylidig yn y Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaethau Oedolion.
- 3.3. Mae'r tri Gwasanaeth yn gweithredu cynlluniau a phrosiectau i reoli'r galw ac i leihau costau, gan gynnwys:-
- Gwasanaethau Plant – Cartrefi Grŵp Bychan (bydd hyn hefyd yn lleihau ffioedd addysg All-sirol), cynyddu nifer y gofaluwr maeth sydd gan y Cyngor.
 - Gwasanaethau Oedolion – Darparu tai gofal ychwanegol, adolygu a lleihau pecynnau gofal lefel isel, ailfodelu'r ddarpariaeth o wasanaethau gofal cartref, adolygu'r ddarpariaeth o wasanaethau gofal dydd i oedolion a llety â chymorth.
 - Addysg Ganolog – aildendro'r contractau cludiant ysgol.

- 3.4. Yn ychwanegol at hyn, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi grantiau ychwanegol, y tu allan i'r setliad ar gyfer Gofal Cymdeithasol. Mae £35m wedi cael ei ddyrannu i Gymru a bydd Ynys Môn yn derbyn oddeutu £720k o gyllid ychwanegol (ffigyrau i'w cadarnhau).
- 3.5. Yn wyneb yr uchod, amcangyfrifiwyd bod y tan-gyllido posibl ar gyfer y 3 gwasanaeth yn £1.0m, a hynny gan dybio y bydd y prosiectau a gynlluniwyd yn arwain at sicrhau'r arbedion a ragamcener a bod dim cynnydd pellach yn y galw am wasanaethau. Oherwydd bod lefel y cronfeydd wrth gefn wedi gostwng yn sylweddol, byddai gorwariant o'r maint yma eto yn 2019/20 yn peri risg ariannol fwy i'r Cyngor.
- 3.6. Mae'r cynigion cychwynnol ar gyfer y gyllideb yn cynnwys £3.7m o arbedion ac, er bod yr arbedion hyn wedi cael eu craffu a'r risgiau o beidio â'u cyflawni wedi cael eu hasesu, gan gynnwys adolygiad gan y Panel Sgriwtini Cyllid, mae risg na fydd rhai arbedion yn cael eu gwireddu neu ddim yn cael eu gwireddu ar amser. Er enghraifft, yn 2018/19, amcangyfrifir na fydd £267k (10.6%) o'r arbedion a gynlluniwyd yn cael eu gwireddu. Wedi ystyried yr arbedion arfaethedig, gellir gweithredu'r rhan fwyaf ohonynt ac mae'r risg o beidio â chyflawni yn isel iawn ond ystyrir bod risg uwch na fydd gwerth £235k ohonynt yn cael eu cyflawni.
- 3.7. Mae'r cynigion cyllidebol yn cynnwys cynnig i ddyrannu llai o gyllid nag sydd ei angen i'r ysgolion i gwrdd â'r holl bwysau cyllidebol (cyflogau, cyfraniadau pensiwn a chwyddiant cyffredinol o ran prisiau). Amcangyfrifir bod cost yr holl bwysau a wynebwr gan ysgolion yn 7% ond, drwy ostwng y gyllideb a ddatganolir i ysgolion gan £1.739m, bydd y cynnydd ariannol gwirioneddol y bwriedir ei roi i'r ysgolion yn 1.95%.
- 3.8. Mae prifathrawon wedi mynegi pryder y caiff y cynnig hwn effaith sylweddol ar ysgolion ac y bydd yn arwain at ostyngiad yn nifer yr athrawon a dosbarthiadau mwy. Mae gwaith cychwynnol a wnaed gydag ysgolion unigol wedi amlygu'r anawsterau a gaiff ysgolion i osod cyllideb gytbwys yn 2019/20. Mae balansau ysgolion ar gael i ddarparu cyllid ychwanegol yn y tymor byr ond mae lefel y balansau wedi gostwng yn raddol o £2.4m ym mis Mawrth 2016 i ffigwr rhagamcanedig o £0.8m ym mis Mawrth 2019.
- 3.9. Caiff effaith y cynnig ar ysgolion unigol ei ddangos yn Nhabl 3 isod.

Tabl 3

Effaith y Gostyngiadau Amrywiol yn y Gyllideb a Ddatganolir i Ysgolion ar sail sampl o ysgolion

Sector	Maint yr Ysgol	Y Gostyngiad Posibl yn y Gyllideb
Cynradd	28 disgybl	£760
	46 disgybl	£11,810
	71 disgybl	£14,110
	130 disgybl	£23,820
	183 disgybl	£33,080
	241 disgybl	£40,420
	352 disgybl	£58,600
	430 disgybl	£72,640
Uwchradd		£103,240 to £187,800
Arbennig		£76,000
Mae'r uchod yn seiliedig ar ostyngiad o £1.739m yn y gyllideb yn cael ei neilltuo pro rata ar sail maint y gyllideb ym mhob sector.		

4. Y DRETH GYNGOR

- 4.1. Roedd y Dreth Gyngor ar gyfer eiddo band D am 2018/19 yn £1,140.21, sef y 18^{fed} o'r 22 Awdurdod yng Nghymru ac yn is na chyfartaledd Cymru o £1,241. Yn bwysicach fyth i Ynys Môn yw'r gymhariaeth â'r 5 awdurdod arall yng Ngogledd Cymru. Dangosir hyn yn Nhabl 4 isod.

Tabl 4

Cymhariaeth o Gostau Band y Dreth Gyngor ar gyfer Awdurdodau Gogledd Cymru

Awdurdod	Tâl Band D 2018/19 £	Swm yn Uwch / Is nag Ynys Môn £	Y Ganran yn Uwch / Is nag Ynys Môn %
Ynys Môn	1,140		
Gwynedd	1,301	+ 161	+ 14.1%
Conwy	1,169	+ 29	+ 2.5%
Sir Ddinbych	1,248	+ 108	+ 9.5%
Sir y Fflint	1,178	+ 38	+ 3.3%
Wrecsam	1,093	- 47	- 4.1%

- 4.2. Dangosir effaith pob cynnydd o 0.5% o 6% i 10% yn Nhabl 5 isod. Dylid nodi bod lefel y Dreth Gyngor yn bwysig o ran gosod cyllideb 2019/20 ond y bydd hefyd yn cael effaith ar gyfer 2020/21, oherwydd bydd y man cychwyn ar gyfer y Dreth Gyngor yn cael ei benderfynu gan y codiad a osodwyd ar gyfer 2019/20 a bydd hyn yn cael effaith ar y cynnydd y bydd ei angen yn 2020/21.

Tabl 5

Effaith y Gwahanol Lefelau o Gynnydd yn y Dreth Gyngor ar gyfer 2018/19

Cynnydd Canrannol	Y Newid yng Nghyllid Cyffredinol y Cyngor £'m	Y cyllid uwchlaw'r Gofyniad i ariannu'r Gyllideb Ddiwygiedig £'m	Tâl Band D 2019/20 £	Cynnydd yn Nhâl 2018/19 £	Cynnydd wythnosol yn Nhâl 2018/19 £
6.0%	+ 2.160m	-	1,208.61	+ 68.40	+ 1.31
6.5%	+ 2.340m	+ 0.18m	1,214.19	+ 73.98	+ 1.42
7.0%	+ 2.520m	+ 0.36m	1,220.04	+ 79.83	+ 1.53
7.5%	+ 2.700m	+ 0.54m	1,225.71	+ 85.50	+ 1.64
8.0%	+ 2.880m	+ 0.72m	1,231.47	+ 91.26	+ 1.75
8.5%	+ 3.060m	+ 0.90m	1,237.14	+ 96.93	+ 1.86
9.0%	+ 3.240m	+ 1.08m	1,242.81	+ 102.60	+ 1.97
9.5%	+ 3.420m	+ 1.26m	1,248.57	+ 108.36	+ 2.08
10.0%	+ 3.600m	+ 1.44m	1,254.24	+ 114.03	+ 2.19

5. CYDBWYSO CYLLIDEB REFENIW 2019/20

- 5.1. Fel y dangosir ym mharagraff 2.4, bydd angen cynnydd o 6% yn lefel y Dreth Gyngor i ariannu cyllideb o £133.921m a bydd angen sicrhau gwerth £3.747m o arbedion.
- 5.2. Fodd bynnag, fel y nodir yn Adran 3, mae yna elfen o dan-gyllido nad yw wedi cael sylw yn y gyllideb hon, mae risg na fydd modd cyflawni rhai o'r arbedion ar amser neu y bydd amgylchiadau'n rhwystro gweithrediad y cyfan o'r arbedion ac mae angen rhoi sylw i effaith y gostyngiad yng nghyllidebau'r ysgolion.
- 5.3. Mae'r tabl isod (Tabl 6) yn amlygu effaith cyllido canran o'r gyllideb na fydd efallai'n cael ei hariannu / risgiau o ran arbedion ynghyd ag effaith y gostyngiad yng nghyllidebau'r ysgolion. Byddai costau ychwanegol y newidiadau hyn yn cael eu hariannu o godiad uwch na 6% yn y Dreth Gyngor.

Tabl 6

Opsiynau ynghylch sut i ddefnyddio'r Cyllid Ychwanegol petai'r Dreth Gyngor yn cael ei chodi gan fwy na 6%

CYLLID YCHWANEGOL FYDDAI'N CAEL EI GYNHYRCHU	Canran y Pwysau Cyllidebol sydd ddim yn cael eu hariannau ac a fydd yn cael eu cynnwys yn y Gyllideb Refeniw Net Derfynol			
	25%	50%	75%	100%
Lefel y Gostyngiad yn y Gyllideb a Ddatganolir i Ysgolion				
£1.739m – dim newid o'r cynnig gwreiddiol	358,750	674,500	990,250	1,306,000
£1.2m - £539k yn is na'r cynnig gwreiddiol	897,750	1,213,500	1,529,250	1,845,000
£1m - £739k yn is na'r cynnig gwreiddiol	1,097,750	1,413,500	1,729,250	2,045,000
£800k - £939k yn is na'r cynnig gwreiddiol	1,297,750	1,613,500	1,929,250	2,245,000
£400k - £1.339m yn is na'r cynnig gwreiddiol	1,697,750	2,013,500	2,329,250	2,645,000
CYNNYDD YN Y DRETH GYNGOR	Canran y Pwysau Cyllidebol sydd ddim yn cael eu hariannau ac a fydd yn cael eu cynnwys yn y Gyllideb Refeniw Net Derfynol			
	25%	50%	75%	100%
Lefel y Gostyngiad yn y Gyllideb a Ddatganolir i Ysgolion				
£1.739m – dim newid o'r cynnig gwreiddiol	6.92%	7.80%	8.67%	9.55%
£1.2m - £539k yn is na'r cynnig gwreiddiol	8.42%	9.29%	10.17%	11.05%
£1m - £739k yn is na'r cynnig gwreiddiol	8.97%	9.85%	10.73%	11.60%
£800k - £939k yn is na'r cynnig gwreiddiol	9.53%	10.40%	11.28%	12.16%
£400k - £1.339m yn is na'r cynnig gwreiddiol	10.64%	11.51%	12.39%	13.27%

6. ARIAN WRTH GEFN A BALANSAU

- 6.1.** Ar 31 Mawrth 2018, roedd cronfeydd wrth gefn cyffredinol y Cyngor yn £6.899m, sy'n cyfateb i 5.3% o gyllideb refeniw net y Cyngor ar gyfer 2018/19, 7.4% os bydd y gyllideb a ddatganolir i ysgolion yn cael ei gadael allan. Mater i'r Cyngor, yn seiliedig ar argymhelliad gan y Swyddog Adran 151, yw penderfynu ar lefel y cronfeydd wrth gefn cyffredinol ond, fel rheol, ystyrir bod 5% o'r gyllideb refeniw net yn lefel dderbyniol. Yn seiliedig ar gyllideb refeniw ddisymud 2019/20, byddai angen oddeutu £6.7m yn y cronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae hyn yn cymryd i ystyriaeth y ffaith nad oes gan y rhan fwyaf o'r ysgolion uwchradd unrhyw arian wrth gefn i syrthio'n ôl arno a bod ysgolion cynradd yn dibynnu'n gynyddol ar yr arian wrth gefn sydd ganddynt ar gyfer gwasanaethau i gydbwyso eu cyllidebau. Os cymerir y gyllideb sydd wedi ei datganoli i'r ysgolion allan o'r swm, byddai angen i lefel gyffredinol yr arian wrth gefn fod yn £4.8m.
- 6.2.** Yn ystod 2018/19, mae £0.59m wedi cael ei ryddhau o'r arian wrth gefn cyffredinol i gyllido costau unwaith ac am byth. Daw hyn â lefel gyffredol yr arian wrth gefn i lawr i £6.309m.
- 6.3.** Rhagamcenir ar hyn o bryd y bydd gorwariant o £2.35m yn y gyllideb refeniw yn 2018/19, y bydd angen ei gyllido o'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol. Gan gymryd y cyfan o'r ffactorau hyn i ystyriaeth, tybir y bydd lefel y balansau cyffredinol yn gostwng i oddeutu £4m erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2018/19, sy'n cyfateb i 3% o'r gyllideb refeniw ddisymud ar gyfer 2019/20.
- 6.4.** Ar adegau o galedi ariannol, mae cyllidebau'n cael eu lleihau ac nid yw'r capasiti ar gael i ddelio gyda chynnydd yn y galw am wasanaethau, yn arbennig y gwasanaethau hynny sydd â llai o reolaeth dros y galw amdanynt, e.e. Gwasanaethau Cymdeithasol. O'r herwydd, mae dadl bod yr angen am arian wrth gefn yn fwy oherwydd mae'r risg o orwario'n cynyddu a bydd y Cyngor angen lefel uwch o adnoddau ariannol i leihau'r risg.
- 6.5.** Ym marn y Swyddog Adran 151, mae lefel yr arian wrth gefn cyffredinol bellach wedi cyrraedd pwynt tyngedfennol ac ni ddylid caniatáu iddo ostwng ymhellach. Mae cael cyn lleied â 3% o arian wrth gefn yn risg ariannol i'r Awdurdod ac mae'r risg hon yn cynyddu po fwyaf y bydd yr arian wrth gefn yn parhau i fod ar y lefel isel hon. Yn y tymor canol, rhaid i gynllun ariannol y Cyngor gynnwys cyllidebu ar gyfer gwarged ariannol y gellir ei ddefnyddio i adfer lefel yr arian wrth gefn cyffredinol yn ôl i isafswm o £6.7m. Derbynnir na fydd modd cyflawni hyn mewn un blwyddyn ariannol ac y gall gymryd rhwng 3 a 5 mlynedd i wneud hyn ac y bydd raid gwneud y cyfraniad blynyddol hwn i'r cronfeydd wrth gefn yn ystod cyfnod o galedi parhaus a'r angen i ddod o hyd i arbedion pellach.
- 6.6.** Mae'r Cyngor hefyd yn dal £9.9m mewn cronfeydd wrth gefn clustnodedig a chyfyngedig (ar 31 Mawrth 2018). Mae'r rhan fwyaf o'r cronfeydd wrth gefn hyn yn angenrheidiol ac maent ar gael i gyllido prosiectau penodol, maent yn gysylltiedig â balans grantiau nad ydynt wedi eu dyrannu neu maent ar gael i gyllido risgiau posibl petaent yn datblygu i fod yn broblem. Parheir i ddefnyddio'r cronfeydd wrth gefn clustnodedig a chyfyngedig hyn a thybir y bydd y balans wedi gostwng i £6.3m erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2018/19. Mae'r rhan fwyaf o'r £6.3m ar gael ar gyfer risgiau posibl, e.e. risgiau nad ydynt wedi eu hyswiro, i ddal grantiau sydd heb gael eu dyrannu ac i gyllido prosiectau sydd wedi cychwyn yn rhannol ac a fydd yn cael eu cwblhau yn ystod 2019/20.

7. DIWEDDARU'R STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOL

- 7.1.** Roedd y cynigion cychwynnol ar y gyllideb a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 12 Tachwedd 2018 yn seiliedig ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canol a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2018 (gweler Tabl 1). Yn hon, amcangyfrifiwyd y byddai cyfanswm yr AEF yn gostwng gan 1% yn 2018/19 ac y byddai'r Dreth Gyngor yn codi gan 5% ac na fyddai unrhyw newid yn y premiwm ar ail gartrefi a thai gwag.

- 7.2.** Yn y setliad ei hun, gwelwyd gostyngiad o 0.3% yn yr AEF ac mae hyn wedi cael effaith sylweddol ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canol. Nid yw'r sefyllfa hon yn unigryw i Ynys Môn ac roedd y rhan fwyaf o Gyngorau Cymru wedi cynllunio ar gyfer toriad sylweddol yn yr AEF – mewn gwirionedd, mae AEF 9 o'r 22 Gyngor wedi cynyddu o safbwynt ariannol.
- 7.3.** Mae rhagamcan newidiadau yn yr AEF yn y dyfodol yn anodd a bydd llawer yn dibynnu ar berfformiad economi'r DU ar ôl Brexit. Mae Llywodraeth y DU wedi diwygio eu polisi ariannol ac nid yw'n darged mwyach i glirio diffyg cyllidebol y DU erbyn 2020 ond, os bydd twf economaidd yn llai na'r disgwyl, gall hyn arwain at doriadau pellach i gyllideb gyffredinol Llywodraeth Cymru. Bydd y warchodaeth a rydd Llywodraeth Cymru i feysydd gwariant eraill o gymharu â llywodraeth leol hefyd yn cael effaith sylweddol ar lefel setliadau i lywodraeth leol yn y dyfodol.
- 7.4.** Ni chafwyd unrhyw arwydd gan Lywodraeth Cymru ynghylch lefel cyllid yn y dyfodol ac, oherwydd nad yw'r wybodaeth hon ar gael, mae'r CATC yn parhau i dybio na fydd cynnydd yn lefel yr AEF dros y 3 blynedd nesaf.
- 7.5.** Cymerir y bydd chwyddiant a chodiadau cyflog yn cyd-redeg â'i gilydd yn ystod y 3 blynedd nesaf a thybir y bydd cynnydd blyneddol o 2%. Disgwylir y bydd galw am wasanaethau yn aros ar yr un lefel ar draws y gwasanaethau ond, fel y gwelwyd yn ystod y 2 flynedd ddiwethaf, efallai bod hyn yn optimistaidd.
- 7.6.** Tybir y bydd y Dreth Gyngor yn parhau i dyfu 5% bob blwyddyn. Petai'r cynnydd gwirioneddol yn llai na'r ffigwr hwn, byddai angen arbedion ychwanegol o £0.41m ar gyfer pob 1% dan y 5%.
- 7.7.** Yn seiliedig ar y rhagdybiaethau yma, amcangyfrifir y bydd angen i'r Cyngor wneud arbedion pellach o rhwng £1m a £1.5m ym mhob un o'r tair blynedd ddilynol. Mae hyn yn seiliedig ar ddiweddariad lefel uchel o'r CATC a bydd y Pwyllgor Gwaith yn cael asesiad manylach ym mis Medi 2019.

8. CYLLIDEB GYFALAF 2019/20

- 8.1.** Cymeradwywyd y gyllideb gyfalaf ddrafft ar gyfer 2019/20 gan y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 12 Tachwedd 2018. Rhoes y gyllideb flaenoriaeth i'r meysydd isod:-
- Unrhyw gynlluniau a gymeradwywyd yn y blynyddoedd blaenorol ond nad oeddynt wedi cychwyn / wedi eu cwblhau;
 - Buddsoddi i uwchraddio a chynnal a chadw asedau presennol, gan gynnwys adeiladau, ffyrdd, cerbydau a TG;
 - Buddsoddiad parhaus mewn ysgolion newydd;
 - Datblygu tai Cyngor newydd;
 - Unrhyw gynlluniau sy'n denu lefel sylweddol o grantiau am fuddsoddiad bychan gan y Cyngor;
 - Cynlluniau a fyddai'n cynhyrchu arbedion refeniw yn y dyfodol.
- 8.2.** Bydd y gyllideb gyfalaf yn cael ei gyllido o'r ffynonellau canlynol:-
- Grant Cyfalaf Cyffredinol;
 - Benthycia â Chefnogaeth;
 - Derbyniadau Cyfalaf;
 - Benthycia Digefnogaeth ar gyfer Ysgolion yr 21ain Ganrif;
 - Grantiau cyfalaf;
 - Arian wrth gefn cyfalaf.

Tabl 7

Rhaglen Gyfalaf Arfaethedig ar gyfer 2019/20

Cynllun	Cyllideb 2019/20 £'m	Grantiau Allanol £'m	Arian y Cyngor £'m
Porth Ymwelwyr Ynys Gybi	1.000	0.950	0.050
Lôn Newydd Wylfa	7.000	7.000	0.000
Isadeiledd Strategol Caergybi a Llangefni	3.400	3.330	0.070
Cynlluniau Lliniaru Llifogydd	0.900	0.765	0.135
Safleoedd i Sipsiwn a Theithwyr	0.779	0.000	0.779
Neuadd y Farchnad Caergybi	0.350	0.250	0.100
Ysgol Santes Dwynwen	0.085	0.000	0.085
Ysgol Rhyd y Llan	0.037	0.000	0.037
Estyniad Ysgol y Graig	3.120	1.185	1.935
Ysgol Bro Llangefni	3.521	2.324	1.197
Ysgol Biwmares, Llandegfan a Llangoed	0.400	0.132	0.268
Ysgol Syr Thomas Jones ac ysgolion cynradd cyfagos	0.400	0.132	0.268
Grant Cyfleusterau i'r Anabl	0.750	0.000	0.750
Mynedfeydd i'r Anabl – Adeiladau Addysgol	0.300	0.000	0.300
Cerbydau Newydd	0.150	0.000	0.150
Isadeiledd TG	0.439	0.000	0.439
Atgyweirio Ysgolion	0.500	0.000	0.500
Gwaith Atgyweirio (ac eithrio Ysgolion)	0.400	0.000	0.400
Ailwynebu Priffyrdd	1.359	0.580	0.779
Gwariant Cyfalaf CRT / Datblygiadau Newydd	13.110	2.660	10.450
CYFANSWM Y RHAGLEN GYFALAF	38.000	19.308	18.692
Cyllidir gan:			
Grantiau Allanol	18.728	18.728	
Cyllid a ddygwyd ymlaen o 2018/19	1.099		1.099
Grantiau Cyfalaf Cyffredinol	1.327		1.327
Benthyca â Chefnogaeth	2.026		2.026
Grant Atgyweirio Priffyrdd	0.580	0.580	
Derbyniadau Cyfalaf	-		-
Benthyca Digefnogaeth ar gyfer Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif	1.847		1.847
Benthyca â Chefnogaeth ar gyfer Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif	1.943		1.943
Benthyca Digefnogaeth ar gyfer y CRT	1.000		1.000
Refeniw / Arian Wrth Gefn ar gyfer y CRT	9.450		9.450
CYFANSWM Y CYLLID	38.000	19.308	18.692

- 8.3.** Yn y setliad terfynol i lywodraeth leol am 2019/20, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru gynydd o £738k yn y grant cyfalaf cyffredinol ond nid yw'r Pwyllgor Gwaith wedi dyrannu hwn i unrhyw brosiectau penodol hyd yma.

Arbedion Arfaethedig ar gyfer Cyllideb Refeniw 2019/20							
Gwasanaeth	Categori Arbedion	Cynnig ar gyfer arbediad	Cyfeirnod yr Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i'w Gweithredu £	Camau i'w Gweithredu	Amserlen	Risgiau i'w gweithredu'n llwyddiannus
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Rhoi'r gorau i / Trosglwyddo Gwasanaethau	Gwneud arbedion o fewn y gwasanaeth bysus drwy roi gorau i'r teithiau isod nad oes llawer yn gwneud defnydd ohonynt - 50b - 07.13 rhwng Amlwch a Llangefni (gwasanaeth 32) ar foreau Sadwrn 63a – 63 Gwasanaeth sy'n teithio o Amlwch i Lanerchymedd (drwy Brynteg) ar brynhawniau Sadwrn 43a – Gwasanaeth dyddiol (43a) sy'n darparu ar gyfer stadau ac ardaloedd preswyl ym Mhorthaethwy a Llanfairpwll ynghyd â gwasanaeth rhwng Caernarfon a Llangefni	EA 1	133	Dwyn y contractau cyfredol gyda chontractwyr i ben	Ebrill 2019	Gwrthwynebiad cyhoeddus i'r ffaith fod y Cyngor yn torri'r gwasanaethau hyn.
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Cynhyrchu Incwm	Cynnydd o £20 ym mhris y tocyn parcio blynyddol er mwyn gwneud mwy o incwm	Dim Angen	8	Cyhoeddi'r cynnydd yn y pris	Ebrill 2019	Gall arwain at leihad yn y galw am docynnau gyda hynny'n golygu gostyngiad yn yr incwm a gynhyrchir.
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Rhoi'r gorau i / Trosglwyddo Gwasanaethau	Adolygu dyfodol yr holl hebryngwyr croesfannau ysgol	EA 2	58	Dwyn contractau'r staff presennol i ben. Byddai angen talu tâl diswyddo i'r staff dan sylw	Ebrill 2019 neu Medi 2019	Pryderon y cyhoedd ynghylch diogelwch

Arbedion Arfaethedig ar gyfer Cyllideb Refeniw 2019/20							
Gwasanaeth	Categori Arbedion	Cynnig ar gyfer arbediad	Cyfeirnod yr Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i'w Gweithredu £	Camau i'w Gweithredu	Amserlen	Risgiau i'w gweithredu'n llwyddiannus
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau'r cyllidebau ar gyfer cynnal a chadw'r Llwybr Arfordirol, Strwythurau a Thraffig	Dim Angen	15	Lleihau'r gyllideb sydd wedi ei neilltuo	Ebrill 2019	Dim digon o gyllideb i dalu costau gwaith trwsio a chynnal a chadw hanfodol
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Rhoi'r gorau i / Trosglwyddo Gwasanaethau	Rhoi'r gorau i ddarparu'r gwasanaeth ychwanegol ar gyfer casglu clytiau	EA 3	30	Rhoi gwybod i'r Contractwr a defnyddwyr y gwasanaeth am y newid	Ebrill 2019	Gwrthwynebiad cyhoeddus i'r newid
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau'r cyllidebau ar gyfer Cynnal a Chadw Goleuadau Stryd yn sgil gosod mwy o oleuadau stryd LED	Dim Angen	42	Lleihau'r gyllideb sydd wedi ei neilltuo	Ebrill 2019	Dim
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Rhoi'r gorau i ddefnyddio'r ychwanegolyn 'safecote' ar gyfer graeanu	Dim Angen	25	Lleihau'r gyllideb sydd wedi ei neilltuo	Ebrill 2019	Dim
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Cynhyrchu Incwm	Cynyddu'r gyllideb incwm gwaith stryd i adlewyrchu'r lefel gyfredol o incwm a dderbyniwyd	Dim Angen	100	Cynyddu'r targed incwm	Ebrill 2019	Nid yw'r incwm gwirioneddol yn cyflawni'r targed diwygiedig uwch
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Rhoi'r gorau i / Trosglwyddo Gwasanaethau	Trosglwyddo'r cyfrifoldeb am doiledau cyhoeddus penodol i'r cymunedau	Dim Angen	10	Nodi a chyrraedd cytundeb gyda pharti sy'n fodlon cymryd drosodd y cyfrifoldeb am doiled cyhoeddus	Pan fydd parti sy'n fodlon yn cael ei nodi	Dim parti yn dod ymlaen i fynegi diddordeb
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Defnydd cynyddol o geir LPG a thrydan	Dim Angen	40	Addasu'r gyllideb i adlewyrchu'r costau cyfredol diwygiedig	Ebrill 2019	Dim

Arbedion Arfaethedig ar gyfer Cyllideb Refeniw 2019/20							
Gwasanaeth	Categori Arbedion	Cynnig ar gyfer arbediad	Cyfeirnod yr Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i'w Gweithredu £	Camau i'w Gweithredu	Amserlen	Risgiau i'w gweithredu'n llwyddiannus
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Cynhyrchu Incwm	Incwm ychwanegol o unedau diwydiannol newydd	Dim Angen	14	Gosod unedau newydd	Wrth i denantiaid newydd gael eu nodi	Dim digon o denantiaid yn cael eu nodi ar gyfer yr unedau newydd
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Ailstrwythuro Staff	Ailstrwythuro'r Tîm Rheoli Eiddo	Dim Angen	85	Cytuno'r newidiadau i ddisgrifiadau swyddi'r staff sy'n cael eu heffeithio. Rhyddhau'r staff ar gyfer y swyddi hynny nad oes eu hangen mwyach.	Eisoes wedi ei weithredu	Diffyg capasiti ymysg y staff sy'n weddill i wneud yr holl waith sydd ei angen, gan arwain at ostyngiad ym mherfformiad y gwasanaeth
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Arbedion ar gyllidebau ynni yn dilyn buddsoddiad cyfalaf	Dim Angen	30	Buddsoddiad cyfalaf	Ebrill 2019	Dim
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Trawsnewid Gwasanaethau	Rhesymoli rheolaeth y staff glanhau	Dim Angen	20	Trosglwyddo'r cyfrifoldeb am reoli staff i'r ysgolion	Medi 2019	Anallu i gyrraedd cytundeb boddhaol gyda'r ysgolion
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau'r gyllideb costau adeiladau / costau rhedeg yn dilyn cael gwared ar Neuadd y Sir, Llangefni	Dim Angen	20	Cwblhau gwerthiant Neuadd y Sir	Ebrill 2019	Anallu i gyrraedd cytundeb gyda'r prynwr a methiant i gael gwared ar yr adeilad
Cyfanswm ar gyfer Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo				630			
Gwasanaethau Oedolion	Rheoli'r Galw	Lleihau'r galw am leoliadau preswyl a nyrsio gan 2.5% y flwyddyn	EA 4	111	Sicrhau bod darpariaeth amgen ddigonol ar gael	Ebrill 2019	Y galw am ofal preswyl a nyrsio ddim yn gostwng – angen newid diwylliant a all gymryd mwy o amser i'w gyflawni

Arbedion Arfaethedig ar gyfer Cyllideb Refeniw 2019/20							
Gwasanaeth	Categori Arbedion	Cynnig ar gyfer arbediad	Cyfeirnod yr Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i'w Gweithredu £	Camau i'w Gweithredu	Amserlen	Risgiau i'w gweithredu'n llwyddiannus
Gwasanaethau Oedolion	Rheoli'r Galw	Gostwng y galw am wasanaethau gofal cartref gan 53 awr yr wythnos	EA 5	46	Adolygu'r modd y mae pecynnau gofal yn cael eu penderfynu a sut asesir anghenion y cleient	Ebrill 2019	Dim modd lleihau'r galw am ofal cartref oherwydd nifer gynyddol y cleientiaid neu gleientiaid sydd ag anghenion cynyddol – angen newid diwylliant a all gymryd mwy o amser i'w gyflawni
Gwasanaethau Oedolion	Rheoli'r Galw	Gostwng y galw am wasanaeth byw â chymorth gan 50 awr yr wythnos	EA 5	38	Adolygu'r modd y mae gofal yn cael ei ddarparu ar gyfer cleientiaid. Cytuno ar y newidiadau gyda darparwyr gwasanaeth, cleientiaid a staff	Ebrill 2019	Dim modd cytuno a gweithredu'r newidiadau.
Gwasanaethau Oedolion	Trawsnewid Gwasanaeth	Cynyddu nifer y cleientiaid sy'n defnyddio taliadau uniongyrchol gan 10 cleient y flwyddyn	Dim Angen	30	Nodi a throsglwyddo cleientiaid i daliadau uniongyrchol	Ebrill 2019	Dim modd dod o hyd i ddigon o gleientiaid.
Gwasanaethau Oedolion	Cynhyrchu Incwm	Cynyddu cost safonol y gofal a ddarperir yng nghartrefi'r Cyngor er mwyn adlewyrchu'n agosach y gost o ddarparu'r gwasanaeth	Dim Angen	30	Gofyn i'r Pwyllgor Gwaith gymeradwyo'r cynnydd yn y ffioedd	Ebrill 2019	Her gan gleient sydd wedi ei effeithio.
Gwasanaethau Oedolion	Cynhyrchu Incwm	Cychwyn codi'r tâl a ganiateir yn statudol ar gyfer yr holl oedolion sy'n gleientiaid a hynny'n gyson ar draws pob oedran ac anabled	Dim Angen	250	Rhoi gwybod i'r cleientiaid am y newid. Cynnal y profion modd ariannol angenrheidiol	Mai 2019	Her gan gleient / grŵp sydd wedi ei effeithio. Nifer gynyddol o apeliadau ar aseidiadau

Arbedion Arfaethedig ar gyfer Cyllideb Refeniw 2019/20							
Gwasanaeth	Categori Arbedion	Cynnig ar gyfer arbediad	Cyfeirnod yr Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i'w Gweithredu £	Camau i'w Gweithredu	Amserlen	Risgiau i'w gweithredu'n llwyddiannus
Gwasanaethau Oedolion	Trawsnewid Gwasanaethau	Arbediad blwyddyn lawn yn dilyn cau Plas Penlan	Dim Angen	70	Gwneud i ffwrdd â'r gyllideb	Eisoes wedi'i weithredu	Dim
Gwasanaethau Oedolion	Trawsnewid Gwasanaethau	Allanoli mwy o becynnau gofal cartref i ddarparwyr preifat	Dim Angen	11	Trosglwyddo pecynnau drwy reoli'r ddarpariaeth fewnol drwy golledion naturiol	Ebrill 2019	Dim digon o staff yn gadael yr Awdurdod
Total for Gwasanaethau Oedolion				586			
Dysgu a Diwylliant	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau'r gronfa ar gyfer prynu llyfrau	Dim Angen	20	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim
Dysgu a Diwylliant	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Gwneud i ffwrdd â'r gyllideb sydd ddim yn cael ei defnyddio – Talnet	Dim Angen	20	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim
Dysgu a Diwylliant	Cyllidebau Ysgolion	Rhoi setliad ariannol i ysgolion sy'n is na'r gost lawn o'r holl bwysau y bydd ysgolion yn eu hwynebu yn 2019/20	EA 6	1,739	Cytuno ar y gyllideb a ddatganolir ar gyfer 2019/20, ei dyrannu i'r ysgolion drwy'r fformiwla y cytunwyd arni	Ebrill 2019	Bydd nifer o ysgolion yn cael anhawster i ddarparu'r gwasanaeth statudol o fewn y gyllideb ddiwygiedig
Dysgu a Diwylliant	Cynhyrchu Incwm	Cynnydd o 20c yng nghost prydau ysgol	EA 7	43	Cyhoeddi'r pris diwygiedig	Medi 2019	Gostyngiad yn y galw am brydau ysgol a chyfanswm yr incwm ddim yn cyrraedd y targed uwch.

Arbedion Arfaethedig ar gyfer Cyllideb Refeniw 2019/20							
Gwasanaeth	Categori Arbedion	Cynnig ar gyfer arbediad	Cyfeirnod yr Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i'w Gweithredu £	Camau i'w Gweithredu	Amserlen	Risgiau i'w gweithredu'n llwyddiannus
Dysgu a Diwylliant	Rhoi'r Gorau i / Trosglwyddo Gwasanaethau	Dim ond prynu'r isafswm statudol o ddarpariaeth feithrin gan sefydliadau meithrin	EA 8	89	Rhoi gwybod i sefydliadau a darparwyr addysg feithrin am y newid	Medi 2019	Darparwyr ddim yn ariannol hyfwy mwyach ac yn cau, gan arwain at gollu darpariaeth mewn rhai ardaloedd penodol
Dysgu a Diwylliant	Trawsnewid Gwasanaeth	Adolygu darpariaeth o wasanaethau integreiddio er mwyn defnyddio'r adnoddau sydd ar gael yn fwy effeithiol	Dim Angen	106	Cytuno ar y newid gyda'r ysgolion a'r staff	Medi 2019	Dim modd sicrhau'r cytundeb angenrheidiol gyda'r ysgolion ac/neu'r staff presennol. Rhieni'n gwrthwynebu'r newid.
Dysgu a Diwylliant	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Dileu'r cyllidebau marchnata ar gyfer Melin Llynnon, Carchar Biwmares ac Ynys Lawd – dim eu hangen mwyach	Dim Angen	15	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Nid yw'r ddau atyniad sy'n weddill wedi cael eu trosglwyddo ac maent yn parhau i fod ar agor dan reolaeth y Cyngor.
Dysgu a Diwylliant	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Cau 1 clwb a lleihau nifer yr wythnosau y mae clybiau eraill ar agor a pheidio â thalu mwyach i blant weithio yn y Bar Coffi yng Nghlwb Jesse Hughes	Dim Angen	10	1 Clwb eisoes wedi cau. Gweithredu'r newid yng Nghlwb Jesse Hughes drwy hybysu'r plant am y newid	Ebrill 2019	Dim

Arbedion Arfaethedig ar gyfer Cyllideb Refeniw 2019/20							
Gwasanaeth	Categori Arbedion	Cynnig ar gyfer arbediad	Cyfeirnod yr Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i'w Gweithredu £	Camau i'w Gweithredu	Amserlen	Risgiau i'w gweithredu'n llwyddiannus
Dysgu a Diwylliant	Ailstrwythuro Staff	Ailstrwythuro Staff	Dim Angen	36	Ailstrwythuro a nodi swyddi i'w dileu o'r strwythur	Ebrill 2019	Diffyg capasiti ymysg y staff sy'n weddill i wneud yr holl waith angenrheidiol, gan arwain at ddirywiad ym mherfformiad y gwasanaeth.
Dysgu a Diwylliant	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau'r gyllideb Grantiau ar gyfer y Celfyddydau er mwyn adlewyrchu'r swm gwirioneddol sydd ei angen	Dim Angen	15	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim – nid yw'r gyfran hon o'r gyllideb wedi cael ei dyrannu yn 2018/19.
Dysgu a Diwylliant	Cynhyrchu Incwm	Cynyddu'r gyllideb incwm ar gyfer Oriol Ynys Môn er mwyn adlewyrchu'r perfformiad cyfredol	Dim Angen	30	Cynyddu'r Gyllideb Incwm	Ebrill 2019	Incwm yn syrthio o'i lefel gyfredol a methiant i gyflawni'r targed o ganlyniad.
Cyfanswm ar gyfer Dysgu a Diwylliant				2,123			
Rheoleiddio ac Economaidd	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau cyllidebau Arforol	Dim Angen	16	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim
Rheoleiddio ac Economaidd	Ailstrwythuro staff	Lleihau capasiti yn y Swyddogaeth Adfywio	Dim Angen	66	Ailstrwythuro a nodi swyddi i'w dileu o'r strwythur	Ebrill 2019	Diffyg capasiti ymysg y staff sy'n weddill i wneud yr holl waith angenrheidiol, gan arwain at ddirywiad ym mherfformiad y gwasanaeth
Rheoleiddio ac Economaidd	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau'r cyllidebau Twristiaeth a Chefn Gwlad	Dim Angen	5	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim

Arbedion Arfaethedig ar gyfer Cyllideb Refeniw 2019/20							
Gwasanaeth	Categori Arbedion	Cynnig ar gyfer arbediad	Cyfeirnod yr Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i'w Gweithredu £	Camau i'w Gweithredu	Amserlen	Risgiau i'w gweithredu'n llwyddiannus
Rheoleiddio ac Economaidd	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau'r gyllideb Cyfleusterau Awyr Agored yn dilyn trosglwyddo asedau o'r Swyddogaeth Hamdden	Dim Angen	42	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim
Rheoleiddio ac Economaidd	Ailstrwythuro Staff	Lleihau capasiti yn y Swyddogaeth Gwarchod y Cyhoedd	Dim Angen	42	Ailstrwythuro a nodi swyddi i'w dileu o'r strwythur	Ebrill 2019	Diffyg capasiti ymysg y staff sy'n weddill i wneud yr holl waith angenrheidiol, gan arwain at ddirywiad ym mherfformiad y gwasanaeth.
Cyfanswm ar gyfer Rheoleiddio a Datblygu Economaidd				171			
Tai	Ailstrwythuro Staff	Ailstrwythuro Staff	Dim Angen	54	Dileu'r swydd nad oes ei hangen o'r sefydliad	Ebrill 2019	Dim
Cyfanswm ar gyfer y Gwasanaethau Tai				54			
Adnoddau	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau cyllidebau caffael canolog	Dim Angen	5	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim, mae'r newid yn y gyllideb yn adlewyrchu'r defnydd yn 2018/19.
Adnoddau	Ailstrwythuro Staff	Ailstrwythuro Staff	Dim Angen	25	Ailstrwythuro a nodi swyddi i'w dileu o'r strwythur	Ebrill 2019	Diffyg capasiti ymysg y staff sy'n weddill i wneud yr holl waith angenrheidiol, gan arwain at ddirywiad ym mherfformiad y gwasanaeth.
Cyfanswm ar gyfer Adnoddau				30			

Arbedion Arfaethedig ar gyfer Cyllideb Refeniw 2019/20							
Gwasanaeth	Categori Arbedion	Cynnig ar gyfer arbediad	Cyfeirnod yr Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i'w Gweithredu £	Camau i'w Gweithredu	Amserlen	Risgiau i'w gweithredu'n llwyddiannus
Trawsnewid	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau'r gyllideb hyfforddiant ar gyfer lleoliadau dros yr haf	Dim Angen	20	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim
Trawsnewid	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau cyllidebau ffôn yn dilyn cael gwared ar linellau ffôn nad ydynt yn cael eu defnyddio neu linellau ble mae'r defnydd yn isel	Dim Angen	20	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim digon o linellau ffôn defnydd isel yn cael eu nodi i sicrhau'r arbediad angenrheidiol
Trawsnewid	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Gwneud i ffwrdd â'r gyllideb cynadleddau fideo – nid yw'r system yn cael ei defnyddio mwyach	Dim Angen	3	Dileu'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim
Cyfanswm ar gyfer Trawsnewid				43			
Corfforaethol	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau cyllidebau pensiwn hanesyddol er mwyn adlewyrchu'r gostyngiad yn y costau	Dim Angen	100	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim
Corfforaethol	Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	Lleihau ffioedd archwilio allanol i adlewyrchu'r gwasanaeth a'r costau diwygiedig	Dim Angen	10	Lleihau'r ddarpariaeth yn y gyllideb	Ebrill 2019	Dim
Cyfanswm ar gyfer Corfforaethol				110			
CYFANSWM Y CYNIGION ARBEDION				3,747			

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2019/20**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	20.09.2018	Drafft terfynol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
<p>1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?</p>	<p>Cludiant Cyhoeddus</p> <p>Mae'r Adran Briffyrdd wedi cynnal adolygiad o wasanaethau bysiau, gan nodi llwybrau â niferoedd teithwyr isel a chymhorthdal uchel.</p> <p>Cytundeb 50b – Argymell peidio â gweithredu'r siwrna' dan wasanaeth 32 am 0713 o Amlwch i Langefni ac argymell peidio â gweithredu'r siwrneiau ynghlwm gyda'r gytundeb yma ar ddydd Sadwrn. Ar hyn o bryd nid yw'r siwrneiau sy'n rhan o'r cytundeb yma yn gweithredu ar brynhawn Sadwrn, arbed £10.7k.</p> <p>Cytundeb 63a – Argymell peidio â gweithredu gwasanaeth 63 ar brynhawn Sadwrn o Amlwch i Lannerch-y-medd i Fangor (heibio Brynteg), arbed £6.2k.</p> <p>Cytundeb 43a – Argymell terfynu pob siwrna' sy'n rhan o'r cytundeb yma, arbed £95k. Mae'r siwrneiau presennol yn gwasanaethu stadau tai ac ardaloedd preswyl ym Mhorthaethwy a Llanfairpwll a siwrna' sengl yn gweithredu yn uniongyrchol rhwng Caernarfon a Llangefni.</p>
<p>2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?</p>	<p>Huw Percy, Pennaeth Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo Interim Iwan Cadwaladr, Uwch Beiriannydd Trafnidiaeth</p>
<p>3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?</p>	<p>Cynnig newydd</p>

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Teithwyr bws fyddai yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma. Yn enwedig y defnyddwyr sydd yn llai abl i gerdded at y safle bws agosaf.
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Bydd y siwrneiau dan sylw ddim ar gael i deithwyr.
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Na ddim yn ymwybodol o unrhyw gynnig arall.
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Ni fydd teithwyr arferol y siwrneiau dan sylw yn gallu eu defnyddio mwyach mi all hyn arwain at fwy o siwrneiau ceir neu unigolion yn methu teithio. Bydd angen i'r teithwyr arferol ar siwrneiau 43a gerdded yn bellach i safle bws gwahanol neu ddefnyddio dau wasanaeth sydd yn cysylltu.
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	Mae peryg y gall lleihau cyllideb y gwasanaeth cludiant cyhoeddus effeithio ar lefelau 'Bus Services Support Grant' yn y dyfodol. Ar hyn o bryd mae'r grantiau hyn yn cael eu hadolygu.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig

Cyn newid neu ddarfod unrhyw brif siwrneiau bws bydd ymarfer ymgynghori ychwanegol yn angenrheidiol. Mae hyn yn cynnwys ymgynghori gyda grwpiau defnyddwyr penodol, cynghorwyr, cynghorau tref a chymuned ac aelodau o'r cyhoedd dros 3 mis. Mae gofyn rhoi rhybudd o 84 diwrnod i'r gweithredwyr bws.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).

Wrth dorri y siwrneiau dan sylw mi fyddai'n golygu bod y teithwyr arferol yn cael eu heffeithio. Mewn rhai achosion, mae siwrneiau gwahanol ar gael (siwrneiau yn ymwneud â chytundeb 43a yn benodol).

Byddai angen i deithwyr Porthaethwy gerdded at y B5420 a defnyddio gwasanaeth bws 62. Byddai angen i deithwyr Llanfairpwll gerdded at yr A5 a defnyddio gwasanaeth 4/X4/42.

Byddai angen i deithwyr o Langefni i Gaernarfon wneud cysylltiad ym Mangor neu Ysbyty Gwynedd.

2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?

Bydd siwrneiau bws gwahanol ar gael i deithwyr bws sydd yn cael eu heffeithio, ond bydd angen cerdded ymhellach at y gwasanaethau hynny. Mae safleoedd bws a cysgodfannau ar y llwybrau arfaethedig a gwasanaeth amlach.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad**3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?**

Na

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen
	3 mis o ymgynghori gyda defnyddwyr	IC	Cychwyn Tachwedd
	84 diwrnod o rybudd i weithredwyr bws	IC	Cychwyn Rhagfyr

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	20.09.2018	Drafft terfynol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Darfod Gwasanaeth Croeswyr Plant Ysgol
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Huw Percy, Pennaeth Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo Interim Jennifer Clark, Uwch Beiriannydd Trafnidiaeth Strategol a Diogelwch y Ffyrdd
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Newydd – y polisi blaenorol oedd i beidio ail osod swydd ar ol i Croeswr benderfynu adael y Gwasanaeth.
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	<p>Croeswyr Plant Ysgol - Kingsland, Caergybi Cybi, Caergybi (x 2) Llanfawr, Caergybi (1x parhaol, 1 x achlysurol) St. Mary's, Caergybi Y Graig, Llangefni Amlwch Llanfechell Caergeiliog Llannerch y Medd</p> <p>Plant Ysgol Cynradd sydd yn cerdded i'r ysgolion uchod.</p> <p>Rhieni sydd yn gyfrifol am blant oed Cynradd yn yr ysgolion uchod.</p>

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	<p>Bydd y staff sydd yn cael eu heffeithio yn colli swydd.</p> <p>Plant/rhieni –cyfrifoldeb y rhieni ydyw yn bresennol i sichrau bod y plant yn cyrraedd yr ysgol yn ddiogel – bydd hyn ddim yn newid.</p>
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Na
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Cyllidebol – costau diswyddiadau
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	<p>Gallai tynnu'r Croeswyr Plant Ysgol olygu bod y risg o wrthdrawiadau i blant yn cynyddu.</p> <p>Posibilrwydd o fwy o dagfeydd tu allan i ysgolion.</p> <p>Cyhoeddusrwydd negyddol i'r Cyngor.</p>
9 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Bydd angen cynnal ymgynghoriad gyda'r Croeswyr Plant Ysgol a'r ysgolion sydd yn cael eu heffeithio.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

10 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).

Gallai tynnu'r Croeswyr Plant Ysgol olygu bod y risg o wrthdrawiadau i blant yn cynyddu, gallai'r risg yma gael ei leihau drwy ddilyn y mesuriadau canlynol:

Gwella'r cyfleusterau croesfanau ffisegol – bydd angen cynnal asesiad ym mhob ysgol i adnabod unrhyw ddarpariaeth sydd angen ei wneud ymhle does dim darpariaeth, ac i wiro addasrwydd y ddarpariaeth ymhle bod cyfleusterau eisoes wedi eu gosod.

Ysgol

Kingsland, Caergybi
Cybi, Caergybi

Llanfawr, Caergybi
St. Mary's, Caergybi
Y Graig, Llangefni

Amlwch
Llanfechell
Caergeiliog
Llannerch y Medd

Darpariaeth Cyfredol

Dim Croesfan
Mae yna croesfannau sebra y ddwy ochr o'r ysgol ond dim ar leoliadau'r croeswyr

Dim Croesfan
Dim Croesfan
Croesfan Pelican wrth leoliad y croeswr ac hefyd Croesfan Toucan wrth yr ysgol

Croesfan Sebra
Dim Croesfan
Ynys Traffic
Dim Croesfan

Gwersi Diogelwch y Ffyrdd gan aelodau staff yr Uned Diogelwch y Ffyrdd—dim costau ychwanegol i'r Awdurdod.

Adran Addysg / Ysgolion - Diweddarau eu Cynlluniau Teithio i'r Ysgol

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

11 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?

Nid yw'r Gwasanaeth Croeswyr Plant Ysgol (CPY) yn un stadudol. Mae'r Cyngor yn bresennol yn dilyn canllawiau y gwasanaeth CPY ar gyfer asesu safle sydd yn defnyddio y formiwla "PV2" (P= Number of Pedestrians, V=Number of Vehicles)

Mae'r fformiwla "PV2" yn mesur y potensial am wrthdaro a'r amser oedi gan gerddwyr. Mae hefyd yn ystyried yr angen i helpu nifer fach o gerddwyr ar draws y lon yn ddiogel pan mae llif y traffic yn drwm a'r oedi yn hir. Yn ogystal mae'n ystyried yr angen i helpu nifer uchel o gerddwyr pan mae'r traffic yn ysgafn a'r cyfnod oedi yn fyrrach.

Cafodd pob safle a'r Ynys Môn ei asesu yn 2007 gan ddefnyddio'r fformiwla "PV2", nid oedd cyfiawnhad ar gyfer yr un safle. Fel canlyniad mabwysiadodd yr Awdurdod y polisi o beidio ag ail lenwi swyddi Croeswyr Plant Ysgol oedd yn penderfynu gadael y gwasanaeth. Mae'r ffigyrau "PV2" wedi eu hadolygu ac yr ydym yn rhagweld y byddant yn aros yn sylweddol is na'r trothwy. Cafwyd y 3 llwybr i'r safle Ysgol Cybi newydd eu asesu ym Mis Medi 2017 ac roedd y 3 llwybr o dan y trothwy.

Mae yna Croesfanau Pal neu Sebra tu allan pedair ysgol (y rhai sydd wedi eu lleoli ar y lonydd prysura) a bydd gwersi diogelwch y ffyrdd yn cael eu cynnig.

12 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Na

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen
	Adolygu unrhyw safle ymylol	JC	Tachwedd 2018
	Ymgynghori gyda Staff	JC	Rhagfyr 2018

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	20.09.2018	Drafft terfynol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Rhoi'r gorau i'r gwasanaeth casglu clytiau annibynnol i blant a chynnig casglu clytiau plant fel rhan o wasanaeth y bin du (byddai hyn yn golygu casglu clytiau plant yn y bin du safonol bob 3 wythnos)
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Huw Percy, Pennaeth Gwasanaeth Interim Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo Meirion P Edwards, Prif Swyddog Rheoli Gwastraff
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Newydd
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Teuluoedd gyda phlant ifanc mewn clytiau Teuluoedd lle mae gan blant ofynion gofal iechyd arbennig

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	<p>Bydd cael gwared ar y gwasanaeth hwn yn golygu bod clytiau budr yn cael eu casglu bob tair wythnos yn y bin du safonol yn hytrach na phob pythefnos fel y gwasanaeth presennol.</p> <p>Mae'n debygol y bydd y teuluoedd hyn yn wynebu problemau sylweddol wrth storio clytiau oherwydd y cyfaint uchel. Gallai hyn arwain at arllwysiad o glytiau gyda photensial o faterion yn ymwneud ag iechyd ac effaith negyddol ar lanhau strydoedd Ynys Môn e.e. tipio clytiau anghyfreithlon, taflu sbwriel ac effeithiau amgylcheddol eraill fel arogleuon.</p>
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Na
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	<p>Cyhoedduswydd negyddol i'r Cyngor gan y bod awdurdodau lleol cyfagos yng Ngogledd Cymru ar hyn o bryd yn casglu clytiau plant yn wythnosol. Cynnydd posibl mewn tipio anghyfreithlon, goblygiadau o ran iechyd a lleihad yn safonau glendid strydoedd.</p> <p>Goblygiadau posibl i'r contractiwr o ddileu swyddi yn sgil cael gwared ar y gwasanaeth hwn.</p> <p>Mwy o gwynion gan rieni a dramgwyddwyd.</p>
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd,	Goblygiad iechyd – Mae'r Cyngor eisoes yn casglu clytiau plant yn llai aml na'r awdurdodau lleol cyfagos (bob pythefnos o gymharu â phob wythnos). Mae'n debygol y byddai newid amllder y casglu i bob tair wythnos yn cael effaith negyddol ar iechyd oherwydd natur cynnwys clytiau.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.

Anghenion iechyd arbennig - Mae angen y gwasanaeth hwn ar rai plant hŷn sydd ag anghenion iechyd arbennig, ac oherwydd eu hoedran, mae nifer y clytiau sy'n cael eu cynhyrchu yn uwch na babanod ifanc. Bydd yr aelwydydd hyn yn cael trafferth pe bai'r cynnig hwn yn cael ei weithredu.

Tipio anghyfreithlon a glendid stryd – gallai'r newid arfaethedig leihau glendid cyffredinol yr Ynys a allai gael effaith negyddol ar y gymuned leol, twristiaeth, cyfleoedd busnes ac ati.

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig

Byddai angen ymgynghori gyda'r rhanddeiliaid.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).

Gallai'r cyngor ymchwilio i'r posibilrwydd o hyrwyddo gwasanaeth clytiau 'real'. Byddai hyn yn cynnwys annog deiliaid tai gyda phlant ifanc i ddefnyddio clytiau 'real' yn hytrach na chlytiau gwaredu. Nid yw swyddogion yn ymwybodol o unrhyw fenter o'r fath yn y gymdogaeth ar hyn o bryd.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?

Mae casglu gwastraff o gartrefi yn wasanaeth statudol. Fodd bynnag, gall y Cyngor benderfynu pa mor aml y mae'n casglu'r gwastraff hwn. Mae'r Cyngor wedi gwneud penderfyniad polisi i gasglu clytiau plant bob pythefnos. Gwnaed y penderfyniad hwn pan gyflwynwyd y casgliad tair wythnos newydd o "wastraff bagiau du" ym mis Hydref 2016. Gwnaed ymrwymiad bryd hynny i sicrhau na fyddai'r holl deuluoedd â phlant mewn clytiau yn waeth eu byd o ran pa mor aml y byddent yn cael eu casglu o ganlyniad i'r newid gwasanaeth newydd.

3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Oes.

Bydd yn rhaid i'r penderfyniad terfynol ynghylch a ddylid casglu clytiau plant bob tair wythnos ystyried a yw'n rhesymol disgwyl i deuluoedd ifanc reoli eu holl "wastraff bagiau du" a gwastraff clytiau plant yn eu bin olwynion.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

**Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19
Rheoli Gofyn Ar Draws Gwasanaethau**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	24-09-18	

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	Rheoli Gofyn mewn sawl maes. Y meysydd penodol yw 1) Nifer lleoliadau o fewn cartrefi 2) Nifer yr oriau o ofal cartref a ddarparwyd 3) Cefnogaeth mewn prosiectau byw gyda chefnogaeth
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Pennaeth Oedolion- Alwyn Jones- gyda chefnogaeth drwy aelodau or tim yn benodol lola Richard a Barbara William, uwch reolwyr o fewn yr adran.
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Yn Gynnig blynyddol
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Unigolion o fewn gwasanaeth a rhai fydd yn dymuno derbyn gwasanaethau ir dyfodol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Bydd newid ar y cynnig y mae unigolion yn ei dderbyn or gwasanaeth gyda llai o bwysau ar ddatrys gofynnion unigolion a mwy o ffocws ar eu hadnoddai personol a cheisio osgoir gwasanaethau sydd yn cynyddu dibynniaeth.
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Oherwydd natur yr arbediad yma, nid oes linc l unrhyw arbediad arall.
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Mae risg y bydd gofyn yn parhau l godi oherwydd pwysau demograffi serch newid mewn ymarfer o fewn y gwasanaeth.
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	Na, bydd llai o ddibynniaeth ar wasanaeth a chynydd mewn annibynniaeth yn gallu bod yn beth bositif .

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig

Na

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).

Effaith= Lleihad mewn cynnig gwasanaeth
Lliniaru= Cynnig cefnogaeth ar sail asedau unigolion a chwrdd au canlyniadau personol.

2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?

Dim yn berthnasol

3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?

Na

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynigion Cyllidol 2018/19

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prynu'r isafswm statudol o ddarpariaeth meithrin 2. Darparu setliad l'r ysgolion sy'n is na chost llawn yr holl bwysau sydd arnynt yn ystod 19/20 3. Cynyddu costau prydau ysgol 20c 4. Symud i fodel o gymorthyddion mewn dalgylchoedd Uwchradd
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Arwyn Williams
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Ystyriaeth blynyddol yn y blynyddoedd diwethaf
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Effaith ar staff ysgolion a chapasiti i gynnal / godi safonau Effaith anuniongyrchol ar ddisgyblion, a'r ddarpariaeth a'r gefnogaeth a roddir iddynt

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	<p>Yn anorfod o gadw at y toriad a ymgynghorir arno, bydd torri swyddi – boed yn athrawon, cymorthyddion, staff gweinyddol.</p> <p>Bydd torri swyddi yn rhoi straen a phwysau ychwanegol ar y staff fydd yn parhau yn ein ysgolion, ac yn cael effeithio ar y gynhaliaeth, darpariaeth ac adnoddau ar gyfer disgyblion.</p>
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl?	Gweler cynnig rhif 4 uchod.
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, rhestrwch nhw os gwelwch yn dda	<p>Oes:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dirywiad yn ansawdd y safonau a'r darpariaeth • Effaith negyddol ar les a morâl staff • Staff yn gadael eu gwaith – pwysau amlwg ar benaethiaid o orfod gweithredu'r toriadau. • Nifer gynyddol o'n ysgolion yn mynd i ddyled • Llai o amser arwain ar benaethiaid yn ein ysgolion cynradd, ac yn arbennig y rhai lleiaf • Effaith sylweddol ar gyllidebau ysgolion Uwchradd ac ysgolion cynradd mawr

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

8 – A fyddai unrhyw risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno â'r cynnig?

Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.

- Staff yn gadael eu swyddi / y proffesiwn
- Anoddach denu penaethiaid
- Canlyniadau mewn arolygon Estyn wedi bod yn bositif yn ddiweddar, dros gyfnod mae'n debygol o gael effaith ar hyn o weithredu'r toriad yn llawn.

8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig?

- Fforwm Cyllid Ysgolion, Chwefror 6ed

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).

Bydd y toriad llawn yn cael effaith ar safonau, darpariaeth a chynhaliaeth i ddisgyblion yn ein ysgolion. Bydd effaith ar les a morâl staff.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

	<p>Anodd lliniaru; yn sylfaenol bydd rhaid i ysgolion ddarganfod ffyrdd gwahanol o ddarparu'r gwasanaeth ar lai o gyllid. Gyda rhai ysgolion gellir dadlau fod modd gwneud hyn, gydag ysgolion eraill mae'n anodd iawn gweld sut heb unai fynd i ddyled, peryglu safonau.</p> <p>Mae nifer dda o Benaethiaid a Chadeiryddion Cyrff Llywodraethu wedi cysylltu a'r Pennaeth Dysgu yn nodi nad ydynt yn gweld sut mae modd gweithredu'r toriad.</p> <p>Mae swyddogion yr adrannau addysg a chyllid wedi bod yn gweithio gyda phenaethiaid a chyrrff llywodraethu i geisio dod o hyd i ffyrdd i allu torri'r 5%.</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Y flaenoriaeth fydd sicrhau diogelu a diogelwch y disgyblion a chynnal safonau. Bydd codi safonau yn hynod o heriol o ystyried effaith y toriadau ar yr ysgolion hynny nad oes unman amlwg o ran meysydd i dorri cyllid.</p>
<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?</p> <p>(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).</p>	<p>Bydd y toriad yn golygu fod yr rhan fwyaf o'r ysgolion yn mynd i ddyled heb iddynt dorri swyddi. Bydd y rhan fwyaf o'r ysgolion a fydd yn parhau mewn dyled yn gallu rhoi cynllun adfer yn ei le dros flynyddoedd, ond bydd rhai ysgolion yn cael trafferth i roi cynllun o'r math yma yn ei le. Mae rhai ysgolion yn wynebu sefyllfa o fynd i ddyled (rhai yn ddyledion sylweddol) neu fethu staffio dosbarthiadau.</p> <p>Y pris mwyaf i'w dalu ydy'r effaith y mae'n bosibl i hyn gael ar addysg plant Môn. O ganlyniad, er fod y toriad yn bosibl, gan y byddai ei effaith mor andwyol, credaf y dylid ail ystyried.</p>

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

--	--

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynigion Cyllidol 2018/19

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cyfrannu tuag at gynnal y cyfnod statudol o ddarpariaeth meithrin 2. Darparu setliad l'r ysgolion sy'n is na chost llawn yr holl bwysau sydd arnynt yn ystod 19/20 3. Cynyddu costau prydau ysgol 20c 4. Symud i fodel o gymorthyddion mewn dalgylchoedd Uwchradd
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Arwyn Williams
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Cynyddodd y pris llynedd
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Rhieni / disgyblion ysgol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnydd yn y pris • Posib y caiff effaith ar ddewis o ginio, e.e. rhai yn penderfynu yn erbyn pryd ysgol sydd yn cwrdd a safon penodol o ran bwyd maethlon ayyb.
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	<ul style="list-style-type: none"> • Petai'r cyngor yn penderfynu codi treth y cyngor – byddai costau hyn hefyd yn ychwanegu at gynnydd mewn costau i rieni.
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, rhestrwch nhw os gwelwch yn dda	<ul style="list-style-type: none"> • Posibl y bydd llai o incwm yn cael ei ddenu drwy ginio ysgol, • Effaith ar gostau i rieni
8 – A fyddai unrhyw risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno â'r cynnig? Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r	<ul style="list-style-type: none"> • Disgyblion yn troi at ginio llai maethlon.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
risg o hawliadau yswiriant.	
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Na

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	-
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	-
3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i	Mae cyswllt o ran cynnydd mewn costau i rieni gyda penderfyniadau eraill,

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

gynnal yr asesiad effaith yma?

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

ee treth y cyngor. Felly yr angen i ail ystyried yn ddibynnol ar benderfyniadau eraill.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynigion Cyllidol 2018/19

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cyfrannu tuag at gynnal y cyfnod statudol o ddarpariaeth meithrin Darparu setliad l'r ysgolion sy'n is na chost llawn yr holl bwysau sydd arnynt yn ystod 19/20 Cynyddu costau prydau ysgol 20c Symud i fodel o gymorthyddion mewn dalgylchoedd Uwchradd
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Arwyn Williams
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Cafodd hyn ystyriaeth rai blynyddoedd yn ol.
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Cylchoedd meithrin – staff, gwirfoddolwyr a phwyllgorau Rhieni disgyblion sy'n mynychu cylch meithrin yn nhymor penblwydd eu plentyn yn 3 oed.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	<p>O dderbyn y cynnig, ni fydd y cyngor yn cyfrannu tuag at addysg feithrin rhwng Medi'r 1af a Rhagfyr 31ain. Y statud ydy darparu 10awr o addysg yn y tymor yn dilyn penblwydd y disgybl yn 3 oed</p> <p>Bydd darpariaeth i'r disgyblion fydd yn dair oed cyn Awst 31ain yn eu hysgol gynradd (gydag eithriad Talwrn, Corn Hir, Henblas a Llandegfan). Bydd disgyblion a fydd yn 3oed rhwng Medi'r 1af a Rhagfyr 31ain yn derbyn addysg feithrin yn y tymor cyntaf wedi hyn, sef o Ionawr 1af ymlaen.</p> <p>Bydd cyfle i gylchoedd meithrin ddenu incwm drwy ddarparu gofal o amgylch y 10awr, ac i ddisgyblion sydd ddim yn eu tymor cyntaf wedi eu penblwydd yn 3oed.</p>
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	-
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, rhestrwch nhw os gwelwch yn dda	<ul style="list-style-type: none"> • Angen i gylchoedd fanteisio ar ddarparu cyfleoedd gofal 30awr er mwyn creu ffynhonnell arall o incwm yn ystod y tymor cyntaf.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

<p>8 – A fyddai unrhyw risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno â'r cynnig?</p> <p>Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.</p>	<p>Mae'n bosib y bydd sgil effaith ar y ddarpariaeth feithrin allai yn ei dro gael effaith ar pa mor barod ydy disgyblion i dechrau mewn dosbarth meithrin yn yr ysgol.</p>
<p>8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig</p>	<p>Trafodaeth i'w barhau gyda chylchoedd meithrin a'r mudiad meithrin.</p>

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Er mwyn lliniaru fe anogir cylchoedd i ddenu ffynhonnell arall o incwm yn ystod tymor cyntaf y flwyddyn academaidd.</p> <p>Mae swyddog o'r adran addysg eisoes wedi cychwyn trafodaeth gyda</p>
--	--

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
	swyddog mudiad meithrin am hyn.
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	
3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).	Nag oes

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Ymateb i Gynigion Cyllidebol Cychwynnol y Pwyllgor Gwaith– 2019/20

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Ionawr 2019

Dadansoddwr – Alwyn Williams, Dadansoddwr Perfformiad a Busnes

Awdur – Gethin Morgan, Rheolwr Cynllunio Busnes, Rhaglen a Pherfformiad

Pennaeth Gwasanaeth – Carys Edwards, Pennaeth Adnoddau Dynol a Thrawsnewid Corfforaethol

1. Cyflwyniad

- 1.1. Yn ddiweddar, ymgynghorodd y Cyngor ar gynigion cyllidebol cychwynnol y Pwyllgor Gwaith rhwng 16 Tachwedd a 31 Rhagfyr, 2018. Roedd y cyfnod ymgynghori o 7 wythnos yn canolbwyntio ar oddeutu 15 cynnig.
- 1.2. Deilliodd y cynigion hyn o'r broses gyllideb flynyddol ac ymgynghorwyd arnynt er mwyn casglu barn y cyhoedd a sicrhau y gall y Pwyllgor Gwaith (wrth i'r broses ddirwyn i ben) wneud argymhellion yn seiliedig ar wybodaeth gyflawn. Cawsant eu cyflwyno gan y gwasanaethau yn ystod yr hydref a bu i Aelodau Etholedig o bob grŵp gwleidyddol yn y Cyngor eu herio a chytuno arnynt i bwrpas ymgynghori.
- 1.3. Rhannwyd y cynigion i'r themâu canlynol fel yr amlinellir isod, sef:
 - Dysgu
 - Gwasanaethau Cymdeithasol
 - Lleihau Cyllidebau
 - Bysiau, Parcio ac Adfywio
 - Y Dreth Gyngor
 - Premiymau Treth
 - Syniadau
- 1.4. Ystyriwyd amrywiaeth helaeth o arbedion lle'r oedd yr her a chytundeb fewnol wedi arwain at gynigion oedd yn amrywio o faterion megis cynyddu lefel Treth Gyngor Band 'D' £2.19 yr wythnos, rhoi'r gorau i gasglu clytiau a darparu isafswm statudol o ddarpariaeth feithrin yn unig ar draws yr ynys.
- 1.5. Rhoddwyd cyhoeddusrwydd i'r cynigion hyn mewn nifer o ffyrdd;
 - 1.5.1.Sesiwn friffio i'r wasg leol
 - 1.5.2.Datganiadau ac erthyglau yn y wasg
 - 1.5.3.Cyhoeddwyd y cynigion ar wefan y Cyngor (tudalen gartref)

1.5.4. Defnydd helaeth o'r cyfryngau cymdeithasol – Twitter, Facebook - i hyrwyddo'r cynigion i amrywiaeth ehangach o drigolion

1.5.5. E-byst perthnasol yn tynnu sylw at drafodaethau ar y cynigion ac yn gwahodd trigolion i gymryd rhan

1.5.6. Cyfweiliad gan yr Arweinydd ar MônFM yn hyrwyddo'r ymgynghoriad a'i gynnwys

Bwriad pob un o'r sianeli uchod oedd hysbysebu ac ennyn brwdfrydedd dinasyddion a staff i ymgysylltu ac ymateb i'r cynigion cychwynol.

1.6. Gofynnwyd i ddinasyddion, partneriaid a staff ymateb i'r ymgynghoriad drwy wahanol ddulliau gan gynnwys:

- Arolwg ar-lein ar ein gwefan
- E-bost neu
- Ysgrifennu atom drwy anfon llythyr traddodiadol drwy'r post

1.7. Yn ogystal â'r uchod, cynhaliodd y Cyngor waith ymgysylltu pellach drwy gynnal:

- Sesiwn grŵp ffocws ar gyfer pobl ifanc o ysgolion uwchradd yr Ynys yn Siambr y Cyngor
- Sesiynau gyda cynghorau ysgolion uwchradd yn ogystal a sesiwn gyda'r Clwb Ffermwyr Ifanc yr Ynys a'r Urdd
- Sesiwn a gynhaliwyd yn y Cyngor ar gyfer nifer o'n partneriaid fel yr Heddlu, y Gwasanaeth Tân, Iechyd, Cynghorau Tref a Chymuned, sefydliadau 3ydd Sector ac asiantaethau eraill.
- Sesiwn gyda Phenaethiaid ac Uwch Reolwyr ysgolion yr Ynys
- Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned a gynhaliwyd ar 28 Tachwedd, 2018

Roedd yr ymgynghoriad eleni yn dilyn patrwm tebyg i ddigwyddiadau ymgynghori a gynhaliwyd yn ystod y blynyddoedd diwethaf ond rhoddwyd mwy o bwyslais eleni ar hyrwyddo ymateb electronig drwy wneud defnydd helaeth o'r cyfryngau cymdeithasol.

Yn ogystal â hyn, eleni gofynnwyd am farn ein trigolion ynglŷn â lle y gallwn wneud arbedion pellach neu gynyddu ein hincwm yn y dyfodol er mwyn cau'r bwlch cyllidebol a ragwelir o ganlyniad i'n Cynllun Ariannol Tymor Canol. Bwriad hyn oedd ennyn trafodaeth gyda'n trigolion a'n cymunedau ar y materion dan ystyriaeth.

Rydym wedi derbyn ystod eang o syniadau mewn ymateb i'r ymgynghoriad eleni ac mae'r mwyafrif wedi eu cynnwys yn **Atodiad A** yr adroddiad hwn

Argymhellir bod y Panel Sgriwtini Cyllid yn trafod y syniadau hyn ymhellach fel rhan atodol o'r broses bresennol i weld a oes lle i'w derbyn fel syniadau gwirioneddol y gellir eu datblygu ar gyfer y blynyddoedd sydd i ddod.

2. Canfyddiadau

- 2.1. Roedd yr ymateb i'r cynigion cyllidebol cychwynnol ar gyfer 19/20 dros gyfnod o 7 wythnos yn gytbwys gyda nifer o sylwadau cadarnhaol a negyddol ynglŷn â'r cynigion amrywiol. Eleni mae cyfradd yr ymatebion wedi cynyddu'n sylweddol a derbyniwyd oddeutu 5,400 o ymatebion yn erbyn 17 o gynigion, sef cyfartaledd o thua 317 ymateb ar gyfer pob cynnig. Mae hyn yn sylweddol uwch na'r ymateb a gafwyd yn y gorffennol ac mae hynny i'w groesawu. Cyflawnwyd hyn drwy ddefnyddio'r sianelau amrywiol a amlinellwyd uchod, gydag ymatebwyr yn defnyddio'r holl ddulliau ymgysylltu oedd ar gael.
- 2.2. Y dull mwyaf llwyddiannus ar gyfer casglu ymatebion eleni oedd yr arolwg ar-lein – ymatebodd dros 95% drwy'r sianel hon ac mae hyn yn gynnydd pellach o gymharu â blynyddoedd blaenorol ac efallai ei fod yn dangos unwaith eto fod trigolion yn fwy parod i gymryd rhan drwy ddefnyddio'r dull hwn.
- 2.3. Derbyniwyd ymatebion gan gyrff megis cyngorau tref, cyrff llywodraethu ysgolion, pobl hŷn a phobl anabl, pobl ifanc, athrawon, a thrigolion eraill nad oedd modd eu cynnwys mewn unrhyw grŵp penodol.
- 2.4. Fel yn y gorffennol, rydym wedi llwyddo i fesur lefel 'cyrraedd' ac ymgysylltiad y Cyngor drwy'r cyfryngau cymdeithasol. Drwy hyrwyddo'r ymgynghoriad drwy'r cyfryngau hyn bu inni gyrraedd oddeutu 62,000+ o bobl.
- 2.5. Rhoesom negeseuon am yr ymgynghoriad ar y cyfryngau cymdeithasol nifer o weithiau yn ystod y cyfnod (7 wythnos).
- 2.6. Nid yw'r ffaith ein bod wedi llwyddo i gyrraedd cymaint o bobl yn cadarnhau eu bod wedi ymweld â thudalen yr ymgynghoriad ar y wefan, ond yn ddi-os mae'r ffigyrau'n dangos fod y niferoedd hyn yn ymwybodol o'r ymgynghoriad oedd yn cael ei gynnal.
- 2.7. Yn wir, o'r wybodaeth ddadansoddol sydd gennym, gwelir fod cyrraedd yr ymgyrch farchnata ar y cyfryngau cymdeithasol eleni wedi caniatáu i ni ymgysylltu'n gadarn ag oddeutu 1,300 o unigolion a fu'n ymweld â'r ymgynghoriad ar ein gwefan.
- 2.8. Mae'r ffigur hwn yn cael ei ategu gan y niferoedd a ymwelodd â'n safle we gorfforaethol yn ystod y cyfnod 7 wythnos hwn, a tharddiad daearyddol yr unigolion hynny a ymwelodd â'r arolwg o wledydd megis -
 - 2.8.1. Unol Daleithiau America
 - 2.8.2. Iwerddon
 - 2.8.3. Awstria
 - 2.8.4. India
 - 2.8.5. Yr Iseldiroedd
 - 2.8.6. Canada
 - 2.8.7. Yr Almaen

2.9. Serch hynny, roedd mwyafrif yr ymweliadau â'n gwefan gan unigolion o'r Deyrnas Unedig (tua 94%).

3. Canlyniadau'r Ymgynghoriad

3.1. Yn debyg i'r llynedd, mae canlyniadau'r ymgynghoriad eleni wedi bod yn gytbwys ar y cyfan, gyda safbwyntiau o blaid ac yn erbyn nifer o gynigion. Amlygwyd barn glir ynglŷn â meysydd penodol o ganlyniad i'r ymgynghoriad eleni. Amlygir y meysydd hynny fel rhan o'r adroddiad hwn (gweler isod).

3.2. Mae gweddill yr adroddiad yn rhoi sylw i'r ymatebion ffurfiol a dderbyniwyd drwy'r gwahanol ddulliau a nodwyd yn 1.6 a 1.7 uchod. Caiff ei lunio i roi sylw i / ddilyn y pynciau / themâu perthnasol a nodir ar ddechrau'r adroddiad hwn.

3.3. Pwynt i'w nodi – yn erbyn y cynigion sy'n dilyn, nodir % yr ymatebion i'r cwestiynau caeedig a ofynnwyd fel rhan o'r arolwg ac yn dilyn hynny rhoddir sylwebaeth ar y sylwadau a gyflwynwyd ynghylch y cynigion hynny.

3.4. **Dysgu.** Roedd 4 o gynigion i'w hystyried fel rhan o'r ymgynghoriad -

- Dim ond prynu'r lleiafswm statudol o ddarpariaeth feithrin h.y. dau dymor yn hytrach na thri
 - **37% cytuno / 63% anghytuno**
- Darparu setliad ariannol i ysgolion sy'n is na chost lawn yr holl bwysau sydd ar y gyllideb a wynebair gan ysgolion yn 2019/20
 - **15% cytuno / 85% anghytuno**
- Cynyddu cost prydau ysgol 20c (cynradd ac uwchradd) –
 - **64% cytuno / 36% anghytuno**
- Symud i fodel cymorthyddion mewn dalgylchoedd ysgol uwchradd gan wneud defnydd mwy effeithiol o staff.
 - **49% cytuno / 51% anghytuno**

Cyfanswm gwerth y 4 cynnig uchod oedd - £1,977,000.

3.4.1. Mae'n ymddangos bod unigolion a ymatebodd i'r cwestiynau hyn yn anghytuno â mwyafrif y cynigion ond dengys y dystiolaeth fod y gwrthwynebiad mwyaf i'r cynnig i ddarparu setliad ariannol i ysgolion sy'n is na'r costau a ragwelir. Dim ond y cynnig i gynyddu cost prydau ysgol a groesawyd gan bron i ddwy ran o dair o'r ymatebwyr.

3.4.2. Yn ogystal â'r casgliadau uchod, derbyniwyd nifer o sylwadau (68), oedd yn nodi safbwyntiau cryf. Tra nad oedd y safbwyntiau hyn bob amser yn gysylltiedig â'r

cynigion eu hunain, roedd y mwyafrif, os nad y cyfan o'r sylwadau, yn erbyn y cynigion yn hytrach nac yn cefnogi'r cynigion i wneud arbedion.

3.4.3. Er enghraifft, mae rhai yn siarad am ddiffyg cyfrifoldeb rhieni i addysgu eu plant, tra bod eraill yn siarad am yr angen parhaus i resymoli ysgolion a gwerthu adeiladau gwag er mwyn gwneud y mwyafrif o adnoddau. Nodwyd fod angen cyflymu'r broses o foderneiddio ysgolion. Mae gan eraill farn bendant na ddylid gwneud unrhyw doriadau o gwbl i'r gwasanaeth addysg gan fod hyn gyfystyr ag addysgu ein dyfodol a byddai gweithredu'r fath gamau yn ateb tymor byr fyddai yn ddiamheuaeth yn rhoi pwysau ychwanegol ar staff addysgu.

3.4.4. Yn yr un modd, mae rhai sylwadau'n adlewyrchu'r teimlad y dylai'r Cyngor glustnodi unrhyw adnoddau ychwanegol a ddyrennir gan Lywodraeth Cymru drwy'r broses gosod cyllideb neu unrhyw gynnydd gan yr Awdurdod yn y Dreth Gyngor ar gyfer y gwasanaeth Addysg ac yn arbennig darpariaeth ysgolion er mwyn helpu cyllidebau ysgolion.

3.4.5. Mae ymatebion gan Gyngorau Ysgol, Urdd a Clwb Ffermwyr Ifanc hefyd yn mynegi pryder ac nid ydynt yn cefnogi'r cynigion hyn e.e. Roedd ymateb Cyngor Ysgol Bodedern yn mynegi ei safbwynt yn bendant iawn -

- 3.4.5.1. cynyddu'r Dreth Gyngor
- 3.4.5.2. peidio torri cyllidebau ysgolion
- 3.4.5.3. edrych ar feysydd eraill megis rheoli gwastraff er mwyn gwneud arbedion

3.4.6. Nododd y Fforwm Cyngorau Tref a Chymuned y byddai torri cyllideb ysgolion a gwasanaethau plant yn arwain at arbedion ffug ac y dylai'r Cyngor ystyried cynyddu'r Dreth Gyngor yn hytrach na gwneud toriadau o'r fath.

3.4.7. Felly, i gloi ar y cynigion i wneud arbedion mewn perthynas ag ysgolion a'u costau cysylltiedig, ymddengys bod gwahaniaeth barn amlwg gyda'r mwyafrif yn erbyn gwneud arbedion o'r fath ac eraill o'u plaid. Mae'r drafodaeth uchod yn amlygu rhai o'r tensiynau.

3.5. **Gwasanaethau Cymdeithasol** – Roedd 3 chynnig yn cael eu gwneud ar gyfer Gofal Cymdeithasol, fel a ganlyn -

- Lleihau'r galw am wasanaethau gofal cartref a gwasanaethau byw â chymorth
 - **22% cytuno / 78% anghytuno**
- Cynyddu nifer y cleientiaid sy'n trefnu eu gofal eu hunain drwy'r broses taliadau uniongyrchol a chynyddu cost safonol y gofal a geir mewn cartrefi preswyl sy'n cael eu rhedeg gan y Cyngor er mwyn adlewyrchu'n agosach y gost o ddarparu'r gwasanaeth.
 - **47% cytuno / 53% anghytuno**

- Lleihau'r galw am leoliadau preswyl a nyrsio drwy barhau gyda'n gwaith i hybu annibyniaeth yn y gymuned
 - **64% cytuno – 36% anghytuno**

Cyfanswm gwerth y 3 chynnig oedd - £255,000

3.5.1. Derbyniwyd 22 o sylwadau ychwanegol ac mae'r ymatebion yn amrywio o rai sy'n cydnabod bod annibyniaeth yn y gymuned yn ddibynnol ar gymorth hefyd a'r angen i ofalu na fyddai unrhyw doriad yn rhoi gormod o bwysau ar weithwyr cymunedol.

3.5.2. Mae eraill yn nodi bod angen i deuluoedd 'gymryd mwy o gyfrifoldeb am eu hanwyliaid' sydd unwaith eto yn cyd-fynd â'r ymgyrch i alluogi pobl i fod mor annibynnol â phosib wrth heneiddio.

3.5.3. Yn ogystal, roedd cydnabyddiaeth fod anghenion gofal yn fwy cymhleth wrth i bobl fyw'n hirach, a dylai'r Cyngor ddatblygu rôl a statws gofalwyr cyflogedig a darparu strwythur gyrfya sy'n adlewyrchu pwysigrwydd eu gwaith a'u cyfrifoldebau.

3.5.4. Mae rhai yn cwestiynu a oes modd gwireddu'r hyn a gynigiwyd mewn gwirionedd h.y. os yw person angen y gwasanaethau hyn, nid oes dewis arall. A yw lleihau'r galw yn bosiblwydd gwirioneddol a drwy anelu i wneud hynny a oes risg y byddwn yn cynyddu'r costau mewn gwirionedd gan mai gofal cartref o ansawdd uchel yw'r amddiffyniad cyntaf yn y gymuned i atal problemau rhag dwysáu. Nododd rhai bod gwir angen buddsoddi mewn darpariaeth o ansawdd uchel yn y gymuned er mwyn cefnogi'r agenda.

3.5.5. Cwestiynir hefyd a ddylai lleoliadau nyrsio fod yn un o'r materion i'w hystyried fel rhan o'r ymgynghoriad hwn ac efallai y byddai'n gweddu'n well i ymgynghoriad gan y GIG.

3.5.6. Yn olaf, mewn perthynas â rhan hon yr ymgynghoriad, nodir y ffaith bod ystadegau'n dangos fod pobl yn byw yn hirach ac mae rhai yn datgan y dylid cynnal, neu hyd yn oed cynyddu'r gyllideb hon, gan y bydd galw parhaus amdani.

3.6. Lleihau Cyllidebau – Roedd 2 o gynigion o dan y thema hon

- Lleihau neu ddileu'r llinellau cyllidebol canlynol -
 - Talnet (cyllideb prynu llyfrau ar gyfer llyfrgelloedd) / Melin Llynonn (cyllideb farchnata) / Carchar a Llys Biwmares (cyllideb farchnata) / Llwybr yr Arfordir / Strwythurau a Thraffig / Morol (baneri glas) / Cyfleusterau awyr agored yn dilyn trosglwyddo asedau i'r gymuned / caffael corfforaethol / cyllideb hyfforddi ar gyfer lleoliadau dros yr haf / twristiaeth a chefn gwlad
 - **38% cytuno / 62% anghytuno**
 - Rhoi'r gorau i ddarparu'r gwasanaeth casglu clytiau
 - **55% cytuno / 45% anghytuno**

3.6.1. Cyfanswm gwerth y cynigion hyn oedd £188,000

3.6.2. Derbyniwyd 38 o sylwadau yn gysylltiedig â'r cynigion hyn ac roeddent yn amrywio o bobl oedd yn anhapus ynglŷn â'r ffaith ein bod wedi ymgynghori ar nifer o'r cynigion gyda'i gilydd ac o ganlyniad nid oedd modd cael dealltwriaeth lawn o'r sefyllfa ariannol, a rhai oedd yn anghytuno'n chwyrn ag unrhyw ostyngiad yn y ddarpariaeth Llyfrgelloedd (Talnet – cyllideb prynu llyfrau ar gyfer llyfrgelloedd).

3.6.3. Yn wir, ymddengys bod y gwasanaeth Llyfrgell yn uchel ei barch ymysg ychydig o ymatebwyr sydd o'r farn y dylid eu cadw fel hybiau cymunedol posib i'r dyfodol.

3.6.4. Mae eraill yn nodi bod yr atebion hyn yn rhai da a bod lle i ganoli marchnata ymhellach, ac i wasanaethau wneud mwy o ddefnydd o staff cyfathrebu corfforaethol.

3.6.5. Mae'r rhai sydd yn gwrthwynebu'r cynnig i roi'r gorau i gasglu clytiau wedi mynegi eu pryder yn ddiamheuol gan eu bod yn nodi fod y gwasanaeth hwn yn angenrheidiol ac os yw'r gwasanaeth yn cael ei ddileu yna byddai'n rhaid adolygu'r casgliadau biniau du a chyflwyno casgliadau mwy aml na'r casgliadau bob 3 wythnos presennol.

3.6.6. Mae un yn gofyn pan nad yw Oriol Ynys Môn yn cael ei chynnig fel eitem i'w dileu o dan 1 ac mae eraill yn tynnu sylw at ba mor bwysig yw twristiaeth i'r ynys a nodir eu pryderon i'r cynnig i dorri gweithgareddau yn gysylltiedig â thwristiaeth mewn cyfnod sensitif i'r economi dan gysgod Brexit.

3.6.7. I gloi'r maes hwn felly, mae'r cwestiynau a nodir dan 3.6 yn nodi safbwynt yn erbyn y toriadau arfaethedig ac mae'r drafodaeth uchod yn rhoi blas o safbwyntiau'r rhai hynny sy'n anghytuno â'r cynigion.

3.7. **Bysiau, Parcio ac Adfywio** yw'r thema nesaf sydd yn cynnwys 3 o gynigion –

- Lleihau capasiti o fewn y Swyddogaeth Adfywio
 - **Cytuno 64% / Anghytuno 36%**
- Cynnydd o £20 yng nghost tocyn parcio blynyddol er mwyn creu mwy o incwm
 - **Cytuno 75% / Anghytuno 25%**
- Gwireddu arbedion o fewn y gwasanaethau bysus drwy roi'r gorau i'r teithiau canlynol
 - 50b Amlwch i Langefni (gwasanaeth 32 ar fore Sadwrn)
 - 63a - Gwasanaeth 63 sy'n teithio o Amlwch i Lannerchymedd i Fangor drwy Frynteg ar bnawn Sadwrn
 - 43a - Gwasanaeth 43 dyddiol sy'n gwasanaethu stadau ac ardaloedd preswyl ym Mhorthaethwy a Llanfairpwll ynghyd â darparu gwasanaeth rhwng Caernarfon a Llangefni
 - **Cytuno 70% / Anghytuno 30%**

3.7.1. Mae'r cynigion hyn yn wahanol i'r meysydd eraill yr ymgynghorwyd arnynt ac mae cefnogaeth ddigamsyniol i'r arbedion a nodwyd.

3.7.2. Wedi nodi hynny, mae'n bwysig hefyd tynnu sylw'r pwyllgor at y ffaith fod y Cyngor wedi derbyn deiseb yn gwrthwynebu dileu'r gwasanaeth bws 43a sy'n gwasanaethu

Porthaethwy a Llanfairpwll. Mae 229 o unigolion o Borthaethwy a Llanfairpwll wedi llofnodi'r ddeiseb hon (nodir y geiriad yn atodiad B).

3.7.3.O'r sylwadau eraill (cyfanswm o 22) mae neges gyson ynglŷn â'r angen i adolygu mwy o wasanaethau bws ar draws yr ynys ond rhaid cadw mewn cof bod rhai pobl yn dibynnu ar rai o'r gwasanaethau hyn er mwyn teithio a bod angen rhoi ystyriaeth bellach i hyn hefyd o safbwynt model cynaliadwy.

3.7.4.Mae tensiynau rhwng rhai ymatebwyr sydd yn gweld yr angen i gynyddu cost tocynnau parcio ymhellach tra bod eraill o'r farn y dylai'r Cyngor wneud mwy i gynyddu'r ddarpariaeth parcio am ddim ar draws yr ynys, ond yn fwyaf penodol yng nghanol trefi.

3.7.5.Yn ddi-os, mae'r maes hwn yn wahanol i'r meysydd eraill a heblaw am y ddeiseb a dderbyniwyd, mae'r rhan fwyaf o ymatebwyr yn cytuno gyda'r cynigion y cyfeiriwyd atynt.

3.8. Y Dreth Gyngor – nid oedd y cynigion ar gyfer ymgynghori eleni yn rhoi ffigyrau yn ôl % ond yn hytrach yn defnyddio ffigyrau ariannol gan y rhagwelwyd y byddai hynny'n dangos yn gliriach i ymatebwyr beth fyddai'r effaith o ddydd i ddydd. Roedd y cwestiynau a ofynnwyd fel a ganlyn -

- Fyddai ymatebwyr yn hapus i dalu ar gyfartaledd (eiddo Band D) £2.19 yn ychwanegol ar eich Treth Gyngor er mwyn gwarchod gwasanaethau allweddol statudol y Cyngor ac er mwyn ein galluogi i ymdopi â'r pwysau a'r galw cynyddol am wasanaethau ar yr ynys
 - Cytuno 43% (66 o ymatebwyr) / Anghytuno 57% (89 o ymatebwyr)
- Os na, ticiwch pa gynnydd wythnosol yn y dreth gyngor y byddech yn hapus i'w dalu (dewiswch un bocs yn unig) -

Cynnig	% ymateb	Nifer o ymatebwyr
£1.97 ychwanegol yr wythnos	5%	4
£1.75 ychwanegol yr wythnos	3%	2
£1.53 ychwanegol yr wythnos	9%	7
£1.32 ychwanegol yr wythnos	5%	4
£1.10 ychwanegol yr wythnos	77%	58

3.8.1.Yr hyn y mae'r uchod yn ei ddangos yw nad oedd talu £2.19 ychwanegol yr wythnos o Dreth Gyngor yn cael ei wrthwynebu i'r un graddau a rhai o'r cynigion eraill a gyflwynwyd yn ystod yr ymgynghoriad eleni.

3.8.2.O'r rhai oedd yn gwrthwynebu hynny, ymddengys mai'r opsiwn a ffafir o ran cynyddu'r Dreth Gyngor yw'r cynnydd lleiaf a gynigiwyd, sef cynnydd o £1.10 yr wythnos.

- 3.8.3. Derbyniwyd 58 o sylwadau ynglŷn â'r cynnig hwn a gellir crynhoi'r gwahanol safbwyntiau fel a ganlyn.
- 3.8.4. Roedd mwyafrif y sylwadau a dderbyniwyd yn erbyn codi'r Dreth Gyngor. Yn wir, thema gyson a amlygwyd yn y sylwadau yw nad oedd y trigolion a ymatebodd yn deall pam ddylid gofyn iddynt dalu mwy o Dreth Gyngor pan fod y gwasanaethau y maent yn eu derbyn yn lleihau. Roedd nifer yn nodi petai'r dreth gyngor yn codi yna byddai disgwyl i wasanaethau wella ac y dylid dileu'r cynigion eraill a gyflwynwyd fel rhan o'r ymgynghoriad hwn. Cafwyd beirniadaeth hefyd bod Ynys Môn yn cymharu ei hun gydag awdurdodau eraill mewn perthynas â'r dreth gyngor a nodwyd bod hynny'n wallus oherwydd bod cyfartaledd cyflog yn is ar yr ynys a'r boblogaeth yn llai.
- 3.8.5. Roedd un neu ddau o'r ymatebwyr yn beirniadu'r ffaith na chafodd canrannau (%) eu nodi yn yr ymgynghoriad ac nad oedd defnyddio termau ariannol (£oedd) yn rhoi darlun llawn.
- 3.8.6. Wedi dweud hynny, roedd 9 o'r 50 ymatebydd a gyflwynodd sylwadau yn cytuno i gynyddu'r dreth gyngor a'r thema gyffredin yn yr ymatebion hynny oedd petai'r dreth gyngor yn cynyddu y dylai'r cyfan o'r arian ychwanegol gael ei ddefnyddio i leihau'r toriad i ysgolion, neu hyd yn oed glustnodi'r cyfan er budd addysg ac ysgolion.
- 3.8.7. Er bod gwrthwynebiad i gynyddu'r Dreth Gyngor yn amlwg ar y cyfan, roedd rhai yn teimlo fod angen y cynnydd ac y dylai'r Cyngor wneud hynny.

3.9. Y Dreth Gyngor - Premiymau

- 3.9.1. Ymatebodd bron i 1,000 o bobl i'r arolwg a derbyniodd yr arolwg hwn lawer iawn mwy o ymatebion na'r cynigion cyllidebol eraill.
- 3.9.2. Roedd 70% o'r rhai a ymatebodd wedi cynnwys sylwadau ychwanegol hefyd er mwyn cefnogi eu hachos.
- 3.9.3. Fodd bynnag, nid oedd nifer o'r sylwadau yn deall y gwahaniaeth rhwng tŷ gwag tymor hir ac ail gartref sydd yn wag am gyfnodau hir yn ystod y flwyddyn. Roedd hyn yn peri rhai anawsterau wrth ddadansoddi'r data er bod nifer o'r themâu'n debyg.
- 3.9.4. Isod rhoddir dadansoddiad o'r ddau gwestiwn a ofynnwyd ynghyd â'r themâu a amlygwyd yn yr ymatebion:
- **Ydych chi'n meddwl y dylem gynyddu'r Premiwm Treth Gyngor ar eiddo gwag tymor hir o 25% i 100%?**
- 3.9.5. Cafwyd 979 o ymatebion i'r cwestiwn hwn yn yr arolwg.
- 3.9.5.1. Nid yw 56% yn cytuno i gynydd o 100%
- 3.9.5.2. Mae 44% yn cytuno.

3.9.6.O'r 979 o ymatebion cafwyd 678 o sylwadau ychwanegol, ond nid oedd pob un ohonynt yn ymwneud ag eiddo gwag ond ag ail gartrefi yn bennaf.

3.9.7. Mae themâu yn y sylwadau yn erbyn y premiwm ar dai gwag yn cynnwys:

- 3.9.7.1. Nid yw Tai Gwag yn defnyddio cymaint o Wasanaethau'r Cyngor
- 3.9.7.2. Bydd arian sy'n cael ei ddefnyddio i adnewyddu tai gwag yn cael ei golli ac o ganlyniad byddant yn wag am gyfnod hirach
- 3.9.7.3. Mae'n anodd gwerthu rhai tai gwag
- 3.9.7.4. Cartrefi wedi bod yn y teulu ers cenedlaethau
- 3.9.7.5. Caledi Ariannol
- 3.9.7.6. Cael eu gorfodi i werthu

3.9.8.Mae themâu o blaid y premiwm ar dai gwag yn cynnwys:

- 3.9.8.1. Mae cynnydd yn golygu bod tai gwag yn dod yn ôl i ddefnydd
- 3.9.8.2. Cynnydd graddol dros gyfnod o amser e.e. Blwyddyn 1 – 50%, Blwyddyn 2 – 75%...
- 3.9.8.3. Cynyddu'r premiwm ar gyfer tai gwag cyfnod hir yn unig, e.e. dros 2 flynedd
- 3.9.8.4. Cynnig cynllun i leihau nifer y tai gwag
- 3.9.8.5. Cynllun pryniant gorfodol ar gyfer tai gwag tymor hir

- ***Ydych chi'n meddwl y dylem gynyddu'r Premiwm Treth Gyngor ar Ail Gartrefi o 25% i 35%?***

3.10. Cafwyd 992 o ymatebion i'r cwestiwn hwn yn yr arolwg.

- 3.10.1. Nid yw 83% yn cytuno â'r cynnydd
- 3.10.2. Mae 17% yn cytuno

3.11O'r 992 o ymatebion derbyniwyd 689 o sylwadau ychwanegol er, yn yr un modd â'r uchod, nid oedd yr holl sylwadau'n ymwneud â phremiymau'r dreth gyngor ar ail gartrefi.

3.10.3. Mae'r themâu o fewn y sylwadau yn erbyn cynyddu'r premiwm ar ail gartrefi yn cynnwys:

- 3.10.3.1. Bydd yr Ynys yn colli budd economaidd
- 3.10.3.2. Bydd yn cael effaith ar dwristiaeth
- 3.10.3.3. Mae Ail Gartrefi yn defnyddio llai o wasanaethau'r cyngor
- 3.10.3.4. Mae nifer o Ail Gartrefi yn Gartrefi Ymddeol ar gyfer y dyfodol
- 3.10.3.5. Cael eu gorfodi i werthu
- 3.10.3.6. Dylai Ail Gartrefi dalu llai o dreth gyngor nid mwy
- 3.10.3.7. Penderfyniad byrbwyll
- 3.10.3.8. Gwahaniaethu
- 3.10.3.9. Newid ail gartref yn brif gartref

3.10.3.10. Mae themâu o blaid y premiwm ar ail gartrefi yn cynnwys:

yn amlygu rhai o'r tensiynau hyn ac yn nodi'r meysydd mwyaf cynhennus (ymatebion dros 70%) lle mae cryn anghytundeb gyda'r cynigion. Y meysydd hynny yw:

4.11.1.1 *Y Dreth Gyngor – Premiymau ar 2^ol Gartrefi*

4.11.1.2 *Toriadau i gyllidebau ysgolion a*

4.11.1.3 *Gwneud arbedion drwy leihau'r galw am ofal cartref a gwasanaethau byw â chymorth*

4.11.2 Nodir hefyd fod y gyfradd ymateb i'r ymgynghoriad eleni yn llawer uwch nag yn y gorffennol a chynigir fod gwerthusiad llawn o broses ymgynghori eleni yn cael ei chynnal er mwyn dysgu gwersi a darparu sylfaen gadarn er mwyn gwella eto flwyddyn nesa'.

4.11.3 Ar sail y casgliadau hyn, argymhellir bod -

4.11.3.1 y Pwyllgor Sgriwtini a'r Pwyllgor Gwaith yn ystyried yr ymateb fel rhan o'u trafodaethau cyn gwneud argymhellion terfynol

4.11.3.2 Panel Cyllid y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn ystyried ymhellach y meysydd ar gyfer gwneud arbedion a argymhellwyd gan ein dinasyddion (Atodiad A) fel rhan gyntaf y broses ar gyfer gosod cyllideb 2020/21.

Atodiad 'A' – Ymatebion / Syniadau – wedi cael eu crynhoi**1. Gwasanaeth Biniau**

- Stopio gwasanaeth casglu biniau gwyrdd rhwng Hydref a Mawrth.
- Stopio gwasanaeth casglu biniau gwyrdd yn gyfan gwbl.
- Lleihau casgliadau bin gwyrdd a du i fod yn fisol.
- Biniau ailgylchu mawr (gwahanol liwiau ar gyfer deunydd ailgylchu gwahanol) i gael eu casglu yn fisol – annog pobl i ailgylchu mwy a lleihau gwastraff er mwyn i'r bin du gael ei gasglu yn fisol hefyd.

2. Llyfrgelloedd

- Cau llyfrgelloedd sydd ddim yn cael eu defnyddio llawer.
- Canoli llyfrgelloedd neu ddefnyddio ac uno gyda llyfrgelloedd yr Ysgolion Uwchradd.
- Cynnal gweithgareddau i blant yn y llyfrgelloedd a chodi taliad bach.
- Codi ffi mynediad i Oriel Môn.

3. Ysgolion

- Cau ysgolion i blant am 1pm bob dydd Gwener. Bydd hyn yn galluogi athrawon i gymryd eu 10% o amser digyswllt yr un pryd - hyrwyddo cydweithio a lleihau costau staffio craidd (h.y. costau athrawon cyflenwi ar gyfer y 10%).
- Opsiwn hefyd o leihau costau staffio eraill yn ystod y cyfnod – mewn ysgolion mawr gall hyn arbed dros £100,000 y flwyddyn.
- Cynyddu cost cinio ysgol – ond, mae angen sicrhau prydau ysgol o ansawdd gwell i wneud hyn. (o £2.40 i £3.00).
- 4.5 diwrnod yr wythnos i ysgolion?
- Gwresogydd ymlaen drwy'r adeg yn yr ysgol - methu ei reoli. Dim ond botwm ymlaen /diffodd.
- Codi dirwy ar ffurf trwydded ar rieni sydd yn bysio eu plant i ysgolion cynradd tu allan i ddalgylchoedd priodol eu preswylfa.
- Codi tâl ar bob disgybl i dalu am fws i'r uwchradd.

4. Trafnidiaeth Gyhoeddus

- Cyfuno'r gwasanaeth bws 62 a 61 i gysylltu Bangor a Chaerdybi gyda lleoliadau megis Cemaes a Cemlyn.
- Adolygu'r systemau bysus – lleihau / uno teithiau.

5. Twristiaeth

- Codi proffil twristiaeth ar yr Ynys – rhaid buddsoddi er mwyn gwneud arian.
- Ynys Môn yn colli cyfle i hyrwyddo'r holl ddiwylliant a chwedloniaeth sy'n bodoli yma.
- Codi toll ar ymwelwyr i groesi'r pontydd wrth iddynt ddod i'r Ynys.
- Datblygu twristiaeth – gan gynnwys canolfan twristiaeth.

6. Codi Treth

- Codi treth o 10%.
- Codi treth i fod yn gyfartal a Gwynedd.
- Codi treth ychwanegol fwy ar dai sydd yn cael eu prynu fel tai gwyliau personol – ni ddylid cosbi pobl leol sydd yn prynu ail dŷ ar gyfer incwm drwy ei logi.
- Codi premiwm ail gartrefi / tai haf i 100%.

7. Awgrymiadau Staffio

- Diswyddo staff
- Ail-strwythuro mewnol
- Stopio hysbysebu swyddi.
- Pwyllgor Gwaith yn rhy fawr – angen lleihau.
- Edrych ar swyddi 'rheolaeth ganol' i fyny yn yr holl adrannau – oes angen cymaint o swyddogion?
- Ddim angen y ddwy brif weithredwraig gynorthwyol.
- Lleihau'r defnydd o 'ymgyngorwyr' a rhoi'r cyfrifoldeb ar swyddogion sydd â'r un cymwysterau.

8. Cyflogi

- Lleihau cyflogau staff
- Toriadau cyflog staff sydd dros £40,000.
- Stopio talu 'goramser' a 'bonuses' i staff

9. Taliadau Parcio

- Codi tâl ar staff am barcio eu ceir – yn y swyddfeydd.
- Codi £200 (yn ddibynnol ar raddfa cyflog) y flwyddyn ar bawb sy'n parcio mewn mannau'r Cyngor (cynnwys swyddfeydd ac ysgolion) – i gael ei dynnu gan yr adran gyflogau.

10. Lleihau Cyngorwyr

- Ddim angen 30 o aelodau i gynrychioli ynys mor fach.
- Adolygu'r niferoedd o gynghorwyr fesul ardal (2 yn ddigonol)
- Lleihau treuliau ar eu cyfer.
- Lleihau gwariant ar gynghorwyr – fel prynu i-pads.
- Lleihau cyflog cynghorwyr lleol.

Atodiad 'B' – deiseb yn erbyn yr arbediad arfaethedig o dorri siwrne bws (yn yr iaith y'i derbynwyd)

Dear Sir /Madam

Please find enclosed our petition ruling against the final desition to withdraw from the service 43/47 running through Llanfair P.G also the surrounding villages of menai bridge All names on this petition have been written down by people who use this service only. We will continue to collect names up until the end of march. Also please note all the names on the petition are from people who use the bus and not from general public.

The comunity feel that yes the service needs looking at and at the worse Reducing / Fine turning but not withdrawing. Thou we know the service has been reduced in use, The service is being used by all walkes of life the Disabled, Sick, Enabled, Young, Students, Elderly and more. We wish to put to you if the service is taken away we want to know what will happen and where and how do some of the passengers get around and go about their buisness, shopping, visiting family members and much more.

Park and ride Llanfairpwll

We have people visiting their sick and dying Family members / Wifes there is no other service passing throu here so how will these public passengers visit them in the Fairways nursing home located behind the park and ride.

Llanfair Doctors and Dental surgery

We have Elderly, Sick and Disabled people who visit here on a daily basis people who physically cant walk long distance and are coming from the higher end of Llanfair p.g and the surrounding villages of tyddtn to.

Co.op Llanfairpwll

We have the local comunity who are unable to walk who go on a daily basis to get their shopping needs there is usually around 30 minutes between each service and for those who are unable to stay on their feet very long go and do their shopping.

E.G we have one gentleman who can spend a max hour and a half on his feet his visit to the shop consists of a journey on the bus do his shopping and gets next bus back, his visit will after withdrawal will end up around 3 and a half hours how will that impact his life.

Ysbyty Gwynedd

How are people who live where there will be no bus meant to get to appointments and emergencies.

We also have a lady who goes to the surgery 2 times a week for her tablets and shopping she struggles on a daily basis anyway but in some cases the driver helps her off with her shopping. This lady lives in the top end of Llanfair and certainly cant walk long distance. She is so disabled she gets of the bus backwards

Withdrawal of the service will have a massive impact on most of the comunity who use this service. Yes in some cases they can use an alternate service but in lots of cases the busses are full and full of children in the morning and evening so where are the elderly sick and disabled meant to sit. We also carry students and vulranable children for their school and in these dark wet mornings what will

happen to them. Not only will it have an impact on peoples lives it will also have some impact on local buisnesses who reply on this service.

This service is also linked to a service 46 which serves bangor – Llangefni also Bangor – Caernarfon also Llangefni – Caernarfon and Llangefni – Caernarfon This service carries children to school, Students to college, Council workers to work in llangefni and local cumunity shoppers, what will happen to this service.

There is also the job loss of 3 drivers who serv the comunity on this service.

Before plans to withdraw service we the comunity feel we need a meeting so we can talk about the impact this will make on our comunity.

Please contact me on the address and tel no at top of this petition if you wish to talk and for further information.